

DZIENNIK URZĘDOWY

MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ

Rok III

WARSZAWA, dnia 5 maja 1937 r.

Nr 9

T R E Ś Ć:

I. OCHRONA I INSPEKCJA PRACY.

	Str.
Poz. 109. Ustawa z dn. 14.IV. 1937 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta R. P. z dn. 27.X. 1933 r. o nadzwyczajnych komisjach rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. z dnia 20 kwietnia 1937 r. Nr 30, poz. 226)	307
Poz. 110. Ustawa z dn. 14.IV. 1937 r. o układach zbiorowych pracy (Dz. U. R. P. z dnia 24 kwietnia 1937 r. Nr 31, poz. 242)	307
Poz. 111. Ustawa z dn. 15.IV. 1937 r. o zmianie ustawy z dn. 22.III. 1933 r. o przeznaczeniu wpływów z kar pieniężnych na akcję kulturalno-oświatową i opiekuńczą na rzecz robotników (Dz. U. R. P. z dn. 24.IV. 1937 r. Nr 31, poz. 244)	312
Poz. 112. Rozporządzenie M. O. S. z dn. 6.IV. 1937 r. w sprawie nadania mocy obowiązującej orzeczeniom Komisji Pojednawczo-Rozjemczej w Katowicach z dn. 12.III. 1937 r. i z dn. 15.III. 1937 r. (Dz. Ustaw Śląskich z dnia 20 kwietnia 1937 r. Nr 10, poz. 21)	313
Poz. 113. Rozporządzenie M. Sprawiedliwości z dn. 22.IV. 1937 r. wydane w porozumieniu z Min.: O. S., Przem. i Handlu, Roln. i Ref. Roln. oraz S. Wewn. o przekazaniu w okręgach niektórych sądów apelacyjnych powoływania ławników sądów pracy i sądów okręgowych prezesom sądów apelacyjnych (Dz. U. R. P. z dnia 30 kwietnia 1937 r. Nr 33, poz. 265)	316
Poz. 114. Zarządzenie M. O. S. z dn. 21.IV. 1937 r. w sprawie poddania zatargu zbiorowego w przemyśle budowlanym na obszarze m. Krakowa i najbliższej okolicy rozstrzygnięciu komisji rozjemczej (Monitor Polski z dnia 27 kwietnia 1937 r. Nr 96, poz. 134)	317
Poz. 115. Zarządzenie M. O. S. z dn. 21.IV. 1937 r. w sprawie poddania zatargu zbiorowego w przemyśle budowlanym i w zawodach pokrewnych na obszarze m. Lwowa rozstrzygnięciu komisji rozjemczej (Monitor Polski z dnia 26 kwietnia 1937 r. Nr 95, poz. 131)	317
Poz. 116. Zarządzenie M. O. S. z dn. 21.IV. 1937 r. w sprawie poddania zatargu zbiorowego w przemyśle budowlanym i w zawodach ściśle z budownictwem związanych na obszarze m. st. Warszawy i najbliższej okolicy rozstrzygnięciu komisji rozjemczej (Monitor Polski z dnia 26 kwietnia 1937 r. Nr 95, poz. 132)	317
Poz. 117. Zarządzenie M. O. S. z dn. 21.IV. 1937 r. w sprawie poddania zatargu zbiorowego w przemyśle budowlanym na obszarze m. Łodzi rozstrzygnięciu komisji rozjemczej. (Monitor Polski z dn. 26 kwietnia 1937 r. Nr 95, poz. 133)	318
Poz. 118. Obwieszczenie M. O. S. z dn. 19.IV. 1937 r. w sprawie podania o nadanie umowie zbiorowej z dn. 15.III. 1937 r., ustalającej warunki pracy i płacy w przemyśle budowlanym, mocy powszechnie obowiązującej dla wszystkich przedsiębiorstw budowlanych na obszarze powiatów: leszczyńskiego, rawskiego, gostyńskiego, kościańskiego i wolsztyńskiego (Monitor Polski z dn. 28 kwietnia 1937 r. Nr 97, poz. 136)	318
Poz. 119. Obwieszczenie M. O. S. z dn. 19.IV. 1937 r. w sprawie podania o nadanie umowie zbiorowej z dn. 25.III. 1937 r., ustalającej warunki pracy i płacy w przemyśle budowlanym, mocy powszechnie obowiązującej dla wszystkich przedsiębiorstw budowlanych na obszarze powiatu międzychodzkiego (Monitor Polski z dnia 30 kwietnia 1937 r. Nr 99, poz. 144)	320
Poz. 120. Zarządzenie Komisarza Demobilizacyjnego dla obszaru woj. pomorskiego, miasta i powiatu Bydgoszcz, miasta i powiatu Inowrocław oraz pow. szubińskiego i wyrzyskiego z dn. 22.IV. 1937 r. o nadaniu mocy obowiązującej orzeczeniu Komisji Pojednawczo-Rozjemczej w Toruniu z dn. 13.III. 1937 r. o warunkach pracy i płacy w przemyśle tartacznym na obszarze woj. pomorskiego oraz okręgu nadnoteckiego (m. Bydgoszcz i pow. bydgoski, inowrocławski, szubiński i wyrzyski). (Monitor Polski z dnia 29 kwietnia 1937 r. Nr 98, poz. 141)	321

III. UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE.

	Str.
Poz. 121. Postanowienie M. Skarbu z dn. 8.IV. 1937 r. w porozumieniu z M. O. S. w sprawie zmiany statutu Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych Izby Lekarskiej Warszawsko-Białostockiej w Warszawie (Monitor Polski z dn. 27 kwietnia 1937 r. Nr 96, poz. 135)	323

IV. OPIEKA SPOŁECZNA.

Poz. 122. Ustawa z dn. 14.IV. 1937 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu inwalidzkim (Dz. U. R. P. z dnia 20 kwietnia 1937 r. Nr 30, poz. 225).	324
Poz. 123. Pismo okólne M. O. S. z dn. 5. V. 1937 r. Nr Op. 14/2-7 w sprawie statutu „Stołecznego Komitetu Pomocy Dzieciom i Młodzieży”	326

V. ZDROWIE PUBLICZNE.

Poz. 124. Rozporządzenie M. O. S. z dn. 12.IV. 1937 r. wydane w porozumieniu z M. W. R. i O. P. o egzaminie dla techników dentystycznych (Dz. U. R. P. z dnia 30 kwietnia 1937 r. Nr 33, poz. 264)	329
Poz. 125. Zarządzenie M. O. S. z dn. 23.IV. 1937 r. Nr Zn. 1a/23-7 w sprawie organizacji Instytutu Higieny Psychiczej w Państwowym Zakładzie Higieny	329
Poz. 126. Okólnik Nr 21/37 M. O. S. z dn. 25.III. 1937 r. Nr Zn 3c/20-6 w sprawie rejestracji kalectw u dzieci	330
Poz. 127. Pismo okólne M. O. S. z dn. 23.IV. 1937 r. Nr Zn. 3c/17-7 w sprawie opłat pocztowych za przesyłki listowe w związku z akcją zwalczania chorób zakaźnych	333
Poz. 128. Pismo okólne M. O. S. z dn. 28.IV. 1937 r. Nr Zn. 3e/9-7 w sprawie używania kapsulek samootwierających się	334

VI. SPRAWY OGÓLNO-ADMINISTRACYJNE.

Poz. 129. Okólnik Nr 20/37 M. O. S. z dn. 26.IV. 1937 r. Nr Or. 3/1-7 w sprawie urlopów	335
Poz. 130. Okólnik Nr 22/37 M. O. S. z dn. 30.IV. 1937 r. Nr Bd. 1/18-7 w sprawie wykonywania budżetu na okres 1937/38.	337
Poz. 131. Pismo okólne M. O. S. z dn. 28.IV. 1937 r. Nr Bd. 1/16-7 w sprawie zryczałtowania opłat manipulacyjnych.	337
Poz. 132. Pismo okólne M. O. S. z dn. 28.IV. 1937 r. Nr Bd. 1/17-7 w sprawie wartości depozytowej obligacji 4% pożyczki konsolidacyjnej	338
Poz. 133. Pismo okólne M. O. S. z dn. 30.IV. 1937 r. Nr Or. 3/1-7 w sprawie obchodu rocznicy ustanowienia samodzielnej Armii Polskiej we Francji	339

KOMUNIKAT.

Poz. 134. Zmiany personalne w Zarządzie Centralnym M. O. S., w urzędach i zakładach podległych.	339
--	-----

I. Ochrona i inspekcja pracy.

109.

USTAWA

z dnia 14 kwietnia 1937 r.

w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. o nadzwyczajnych komisjach rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami w przemyśle i handlu.

(Dz. U. R. P. z dnia 20 kwietnia 1937 r. Nr 30, poz. 226).

Art. 1. W rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. o nadzwyczajnych komisjach rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. Nr 82, poz. 604) wprowadza się zmiany następujące:

1) tytuł rozporządzenia otrzymuje brzmienie: „rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. o komisjach rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami, a pracownikami w przemyśle i handlu“, w poszczególnych zaś przepisach tego rozporządzenia w nazwie „nadzwyczajna komisja rozjemcza“ skreśla się wyraz: „nadzwyczajna“;

2) art. 1 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1. Jeżeli polubowne załatwienie zatargu zbiorowego pomiędzy pracodawcami a pracownikami w przemyśle, górnictwie, handlu, komunikacji lub w zakładach użyteczności publicznej, chociażby na zysk nieobliczonych, a prowadzonych w sposób przemysłowy, okaże się niemożliwe, a zatarg nabiera charakteru, zagrażającego ogólnopolskim interesom gospodarczym, Minister Opieki Społecznej może poddać taki zatarg rozstrzygnięciu komisji rozjemczej w trybie rozporządzenia niniejszego.“;

3) art. 9 otrzymuje brzmienie:

„Art. 9. (1) Minister Opieki Społecznej, po uznaniu, że orzeczenie komisji rozjemczej posiada gospodarczo przeważające znaczenie w gałęzi pracy, objętej tym orzeczeniem, może, w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu, na wniosek jednego z uczestników postępowania rozjemczego, nadać w drodze rozporządzenia moc powszechnie obowiązującą orzeczeniu w tej gałęzi pracy na całym obszarze, dla którego orzeczenie zostało wydane, lub dla części tego obszaru, na której uzyskało ono przeważające znaczenie.“

(2) Rozporządzenie takie obowiązuje wszystkich pracodawców i pracowników do stosowania orzeczenia do indywidualnych umów o pracę.“.

Art. 2. Upoważnia się Ministra Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej jednolitego tekstu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. o nadzwyczajnych komisjach rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. Nr 82, poz. 604) z uwzględnieniem zmian, wynikających z ustawy niniejszej.

Art. 3. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości oraz Ministrem Przemysłu i Handlu i innymi interesowanymi ministrami, stosownie do zakresu ich działania.

Art. 4. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na obszarze całego Państwa z wyjątkiem województwa pomorskiego, górnośląskiej części województwa śląskiego oraz powiatów szubińskiego, wyrzyckiego, inowrocławskiego i bydgoskiego.

Prezydent Rzeczypospolitej:

(—) *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów:

(—) *Stawoj Składkowski*

Minister Opieki Społecznej:

(—) *Marian Zyndram Kościółkowski*

110.

U S T A W A

z dnia 14 kwietnia 1937 r.

o układach zbiorowych pracy.

(Dz. U. R. P. z dnia 24 kwietnia 1937 r. Nr 31, poz. 242).

Art. 1. (1) Układ zbiorowy pracy:

1) ustala warunki, jakim powinny odpowiadać indywidualne umowy o pracę lub umowy o naukę uczniów przemysłowych,

2) określa związane z pracą wzajemne zobowiązania stron.

(2) Postanowienia układu zbiorowego pracy nie mogą uchybiać przepisom prawa, w szczególności przepisom o ochronie pracy.

(3) Do układu zbiorowego pracy mają zastosowanie przepisy prawa cywilnego, dotyczące umów, w szczególności art. 445 kodeksu zobowiązań, chyba że ustawa niniejsza stanowi inaczej.

(4) Postanowienia umowne, wyłączające stosowanie przepisów ustawy niniejszej, są nieważne.

Art. 2. (1) Pracownikami w rozumieniu ustawy niniejszej są osoby, zatrudnione na podstawie umów o pracę lub umów o naukę zawodową, pracodawcami zaś — osoby zarówno fizyczne, jak i prawne, zatrudniające tych pracowników.

(2) Ustawa niniejsza nie dotyczy następujących kategorii pracowników:

1) osób, zatrudnionych w urzędach państwowych,

2) pracowników, zatrudnionych w administracji Lasów Państwowych, w zakładach, funduszach i przedsiębiorstwach państwowych, w których stosunek pracy regulują przepisy, oparte na ustawach szczególnych; dotyczy to również przedsiębiorstw państwowych: „Polska Poczta, Telegraf i Telefon” i „Polskie Koleje Państwowe”,

3) pracowników związków samorządu terytorialnego oraz ich zakładów i przedsiębiorstw, z wyjątkiem pracowników kontraktowych, zatrudnionych w zakładach i przedsiębiorstwach związków samorządowych,

4) uczniów, pracujących w warsztatach szkolnych oraz terminatorów w zakładach rzemieślniczych.

(3) Ustawa niniejsza nie dotyczy robotników, zatrudnionych w gospodarstwach rolnych, leśnych i ogrodowych oraz w przedsiębiorstwach z nimi związanych, które nie posiadają przeważającego charakteru przemysłowego lub handlowego, a znajdują się poza obszarami gmin miejskich.

(4) Minister Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu określa w drodze rozporządzeń, od jakiego terminu oraz w jakim zakresie przepisy ustawy niniejszej stosują się do układów zbiorowych pracy członków załóg polskich statków handlowych morskich oraz robotników portowych w portach morskich. Do czasu wydania tych rozporządzeń pozostają w mocy przepisy dotychczasowe.

(5) Minister Opieki Społecznej i Minister Skarbu określają w drodze rozporządzenia, od jakiego terminu oraz w jakim zakresie przepisy ustawy niniejszej stosują się do układów zbiorowych pracy w zakładach pracy monopolów, pozostających w zarządzie państwowym.

Art. 3. (1) Uczestnikiem układu zbiorowego pracy jest ten, kto go zawarł lub do niego przystąpił.

(2) Układ zbiorowy pracy zawrzeć mogą ze strony pracodawców poszczególni pracodawcy lub zrzeszenie (stowarzyszenie) pracodawców, nie wyłączając cechów i związków rzemieślniczych, ze strony zaś pracowników — związki zawodowe pracownicze (stowarzyszenia) lub zrzeszenia (zespoły) takich związków (stowarzyszeń).

Art. 4. Osoby fizyczne i prawne, uprawnione w myśl przepisów ustawy niniejszej do zawierania układów zbiorowych pracy, mogą przystępować do każdego układu, za zgodą jego uczestników, należących do strony przeciwnej w rozumieniu art. 3 ust. (2).

Art. 5. (1) Układ zbiorowy pracy wiąże uczestników układu zbiorowego pracy oraz członków związków (zrzeszeń, stowarzyszeń), będących uczestnikami układu.

(2) Ponadto układ zbiorowy pracy, zarejestrowany w myśl ustawy niniejszej, wiąże pracodawcę również w stosunku do jego pozostałych pracowników (niezrzeszonych), należących do gałęzi pracy, objętych układem; pracownicy ci przyjmują na siebie obowiązki, wynikające z układu zbiorowego pracy dla pracowników zrzeszonych.

Art. 6. (1) Przejście zakładu pracy, w którym obowiązuje układ zbiorowy pracy, na inną osobę powoduje skutki, przewidziane w tym przypadku przez prawo cywilne dla stosunków, wynikających z umów o pracę.

(2) W przypadku połączenia się dwóch lub więcej związków zawodowych pracowniczych (stowarzyszeń) lub zrzeszeń takich związków (stowarzyszeń), spośród których jeden jest uczestnikiem układu zbiorowego pracy, postanowienia układu pozostają w mocy, a prawa i obowiązki uczestnika przechodzą na związek (stowarzyszenie, zrzeszenie), powstały w wyniku tego połączenia. Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej określi warunki i tryb stosowania przepisu powyższego.

Art. 7. (1) Zarejestrowany układ zbiorowy pracy wiąże od terminu w nim oznaczonego, a w braku takiego oznaczenia od dnia następującego po dacie podpisania układu.

(2) Postanowienia układu zbiorowego pracy korzystniejsze dla pracowników niż postanowienia indywidualnych umów o pracę, zastępują z mocy prawa odnośne postanowienia tych umów; jednak postanowienia indywidualnych umów o pracę, korzystniejsze dla pracowników niż postanowienia układu zbiorowego pracy, pozostają w mocy.

(3) Postanowienia układu zbiorowego pracy mają zastosowanie do indywidualnych umów o pracę, z zastrzeżeniem przepisu ust. (2) i jeżeli w samym układzie inaczej nie postanowiono:

- 1) co do stosunków pracy, powstałych poprzednio — od chwili wejścia w życie układu zbiorowego pracy (ust. (1)),
  - 2) co do stosunków pracy, powstałych w czasie obowiązywania układu zbiorowego pracy — od chwili ich powstania.
- (4) Zasady, według których w myśl ust. (2) i (3) postanowienia umów indywidualnych zastępuje się postanowieniami układu zbiorowego pracy, stosuje się również w przypadku, gdy warunki umów indywidualnych są ustalone w orzeczeniach instytucji rozjemczych, działających na mocy szczególnych przepisów prawa.

Art. 8. (1) Zmiany umowy indywidualnej o pracę, wprowadzone do tej umowy przez układ zbiorowy pracy, mogą być po wygaśnięciu układu uchylone i brzmienie pierwotne umowy indywidualnej o pracę przywrócone, jednakże z zachowaniem terminów wypowiedzenia ustawowych, umownych lub zwyczajowych. Wypowiedzenie tych zmian umowy indywidualnej o pracę może być dokonane z zachowaniem określonego wyżej trybu nawet na termin wygaśnięcia układu zbiorowego pracy.

(2) Przepis ust. (1) dotyczy również umów indywidualnych o pracę, zawartych na czas oznaczony lub na czas wykonania oznaczonej pracy, przy czym w stosunku do tych umów obowiązuje termin wypowiedzenia, przewidziany dla umów indywidualnych o pracę, zawartych na czas nieoznaczony.

Art. 9. (1) Postanowienia zarejestrowanego układu zbiorowego pracy, uzasadniające potrzebę zmiany regulaminu pracy, obowiązującego w poszczególnym zakładzie pracy, uzyskują moc wiążącą po zatwierdzeniu tej zmiany przez właściwego inspektora pracy.

(2) Odmowa zatwierdzenia zmiany regulaminu pracy ulega zaskarżeniu na zasadach ogólnych.

Art. 10. Pracodawca, związany wobec tych samych pracowników kilkoma układami zbiorowymi pracy, powinien stosować układ dla pracowników najkorzystniejszy.

Art. 11. (1) W układzie zbiorowym pracy należy ustalić zakres jego mocy wiążącej, a w szczególności oznaczyć działy pracy i kategorie pracowników, których dotyczy, określić obszar jego mocy wiążącej oraz wskazać siedziby wszystkich uczestników układu.

(2) Układ zbiorowy pracy powinien być pod nieważnością zawarty na piśmie.

(3) Przystąpienie do układu nowych uczestników, przedłużenie okresu jego mocy wiążącej, wprowadzenie do niego zmian, wypowiedzenie układu zbiorowego, zapowiedzenie wygaśnięcia oraz zgodne rozwiązanie układu wymaga pod nieważnością formy piśmiennej.

Art. 12. (1) Układ zbiorowy pracy powinien być zarejestrowany przez właściwego inspektora pracy.

(2) Ponadto ujawnieniu w rejestrze podlega przystąpienie nowych uczestników do układu, przedłużenie okresu jego mocy wiążącej, zmiana treści układu lub zmiana uczestników oraz częściowe lub całkowite rozwiązanie układu.

(3) Obowiązek zgłoszenia wszelkich wpisów do rejestru ciąży na wszystkich uczestnikach układu, jednak wykonanie tego obowiązku może być w samym układzie powierzone jednemu z uczestników. W przypadku niewykonania tego obowiązku w ciągu dni 14 od daty zajścia okoliczności, podlegającej wpisowi do rejestru, na każdego uczestnika, winnego tego zaniedbania, może być przez inspektora pracy nałożona kara porządkowa w wysokości od 20 do 200 zł. Kara ta może być ponawiana. Jeżeli jeden z uczestników zgłosił wpis — uważa się obowiązek zgłoszenia za dopełniony w stosunku do wszystkich uczestników układu.

(4) Rejestry układów zbiorowych pracy są dostępne dla wszystkich. Wyciągi z rejestru wydaje się na żądanie zainteresowanych. Pierwszy wyciąg z rejestru wydaje się bezpłatnie poszczególnemu pracodawcy, który we własnym imieniu układ podpisał (art. 3) lub do układu zbiorowego pracy przystąpił (art. 4), oraz związkowi pracowników, który układ zbiorowy pracy podpisał lub do niego przystąpił. Wyciągi następne oraz odpisy układów zbiorowych pracy wydaje się za pobraniem opłaty stempłowej według następujących stawek:

- 1) za stronę wyciągu lub odpisu, sporządzonego w urzędzie inspekcji pracy — 40 gr,
- 2) za stronę wyciągu lub odpisu, sporządzonego nieurzędowo, poświadczonego przez inspektora pracy — 20 gr.

(5) Przepisy szczegółowe o prowadzeniu rejestrów układów zbiorowych pracy oraz o trybie postępowania inspektora pracy, przewidzianym w art. 13, określa w drodze rozporządzenia Minister Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

Art. 13. (1) Wpis do rejestru uważa się za dokonany, jeżeli w terminie dni czternastu od daty wniesienia podania do właściwego inspektora pracy o dokonanie wpisu inspektor pracy nie zawiadomi uczestników układu, że wpis zawieszają.

(2) Jeżeli postanowienia układu zbiorowego pracy są sprzeczne z ustawą, porządkiem publicznym lub dobrymi obyczajami, inspektor pracy zawieszają z urzędu wpisanie układu do rejestru i wzywa uczestników układu zbiorowego pracy do poczynienia w nim odpowiednich zmian.

(3) Jeżeli wadliwość, wskazana w ust. (2), dotyczy tylko niektórych postanowień, inspektor pracy może dokonać wpisu układu zbiorowego pracy do rejestru bez postanowień wadliwych, chyba że przypuszczać należy, iż bez tych postanowień strony nie byłyby układu zawarte.

(4) Uczestnik układu zbiorowego pracy, który żąda wpisania układu do rejestru w pełnym brzmieniu niezmiennym, może zwrócić się do inspektora pracy z żądaniem skierowania sprawy do sądu pracy lub do sądu okręgowego (art. 26 ust. (2)), właściwego z uwagi na siedzibę urzędu inspekcji pracy. Akta sprawy powinny być przekazane przez inspektora pracy sądowi w ciągu dni siedmiu.

(5) Sąd pracy (sąd okręgowy) orzeka w postępowaniu niespornym po zapoznaniu się z uzasadnieniem inspektora pracy, który odmówił wpisu układu do rejestru, oraz po wysłuchaniu uczestników układu i w ciągu siedmiu dni od daty przekazania mu sprawy wydaje ostateczną decyzję. Niestawiennictwo stron wzywanych nie wstrzymuje wydania decyzji.

(6) Przepisy ust. (1) — (5) stosuje się również przy zgłaszaniu do rejestru wszelkich zmian i uzupełnień, wprowadzanych do układów zbiorowych pracy.

Art. 14. (1) Układ zbiorowy pracy, zawarty na czas nieoznaczony, lub poszczególne postanowienia takiego układu, dotyczące pracowników fizycznych, mogą być wypowiedziane przez każdego z jego uczestników w terminie co najmniej jednomiesięcznym, dotyczące zaś pracowników umysłowych — w terminie co najmniej trzymiesięcznym.

(2) Układ zbiorowy pracy, zawarty na czas oznaczony, którego wygaśnięcie nie zostało zapowiedziane przez żadnego z uczestników na jeden miesiąc przed upływem jego terminu, uważany jest za przedłużony na czas nieoznaczony, chyba że strony postanowiły inaczej.

Art. 15. (1) Wypowiedzenie (art. 14 ust. (1)) lub zapowiedzenie wygaśnięcia (art. 14 ust. (2)) układu zbiorowego pracy przez wszystkich uczestników, stanowiących jedną stronę, powoduje po upływie okresu wypowiedzenia lub zapowiedzenia całkowite rozwiązanie układu.

(2) Wypowiedzenie lub zapowiedzenie wygaśnięcia układu zbiorowego pracy przez jednego z uczestników danej strony zwalnia od wykonywania układu zbiorowego pracy tylko tego uczestnika.

Art. 16. (1) Zwolnienie członków związku (zrzeszenia, stowarzyszenia) od wykonywania układu zbiorowego pracy następuje od dnia, w którym układ przestaje obowiązywać związek.

(2) W przypadku rozwiązania pracowniczego związku zawodowego (stowarzyszenia) przed upływem terminu mocy wiążącej układu zbiorowego pracy, układ ten obowiązuje nadal:

- 1) jeżeli układ był zawarty na czas oznaczony — aż do upływu terminu,
- 2) jeżeli układ był zawarty na czas nieoznaczony — aż do upływu okresu wypowiedzenia przez uczestników ze strony pracodawców.

(3) Wypowiedzenie układu zbiorowego pracy w przypadku, oznaczonym w ust. (2) pkt 2), powinno być wpisane do rejestru.

(4) Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej, wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, ustali tryb zawiadamiania uczestników układu zbiorowego pracy przez inspektora pracy, rejestrującego układ o rozwiązaniu związku.

Art. 17. (1) Wypowiedzenie lub zapowiedzenie wygaśnięcia układu zbiorowego pracy będzie uważane za dokonane nazajutrz po dniu, w którym inspektor pracy, rejestrujący układ zbiorowy pracy, otrzyma dowód wysłania do wszystkich uczestników pism, zawierających wypowiedzenie lub zapowiedzenie.

(2) W razie wypowiedzenia lub zapowiedzenia wygaśnięcia układu zbiorowego pracy przez jednego z uczestników, każdy z pozostałych może w ciągu siedmiu dni od daty złożenia wypowiedzenia lub zapowiedzenia inspektorowi pracy (ust. (1)) przyłączyć się do pierwszego wypowiedzenia lub zapowiedzenia na ten sam termin.

Art. 18. (1) W razie wystąpienia pracodawcy ze zrzeszenia (stowarzyszenia), które zawarło układ zbiorowy pracy, układ ten wiąże pracodawcę tak długo, jak długo jest nim związane zrzeszenie (stowarzyszenie) pracodawców, do którego pracodawca uprzednio należał.

(2) W razie rozwiązania zrzeszenia (stowarzyszenia) pracodawców, będącego uczestnikiem układu, poszczególni pracodawcy, członkowie rozwiązanego zrzeszenia, stają się samodzielnymi uczestnikami układu.

Art. 19. Układ zbiorowy pracy może być rozwiązany za zgodą wszystkich uczestników przed terminem i bez zachowania obowiązującego okresu wypowiedzenia lub zapowiedzenia jego wygaśnięcia.

Art. 20. (1) W stosunku do układu zbiorowego pracy, zawartego na czas oznaczony, rozjemca (art. 25) może na wniosek jednego z zainteresowanych, po wysłuchaniu uczestników układu, orzec zwolnienie go od uczestnictwa w układzie przed upływem jego terminu, jeżeli według zasad dobrej wiary i po rozważeniu interesów stron uzna to za niezbędne:

- 1) z powodu wyraźnego uchybienia postanowieniom układu przez któregokolwiek z jego uczestników, stanowiących stronę przeciwną,
- 2) z powodu znacznej zmiany ogólnych warunków gospodarczych od daty zawarcia układu, czego strony nie mogły przewidzieć.

(2) Odpis tego orzeczenia powinien być z urzędu przesłany inspektorowi pracy, który układ zarejestrował, celem ujawnienia w rejestrze.

Art. 21. (1) Jeżeli układ zbiorowy pracy posiada gospodarczo przeważające znaczenie w gałęzi pracy, objętej układem, na obszarze, dla którego układ ten został zawarty, Minister Opieki Społecznej może na wniosek jednego z uczestników układu, albo na wniosek zainteresowanego związku lub zrzeszenia (stowarzyszenia), po uprzednim podaniu tego do wiadomości zainteresowanym, nadać mu w całości lub w części w drodze zarządzenia moc powszechnie obowiązującą na całym, objętym przez układ, obszarze, lub na jego części, na której układ uzyskał przeważające znaczenie.

(2) Jeżeli chodzi o nadanie mocy powszechnie obowiązującej układowi zbiorowemu, który ma objąć przemysł: węglowy, naftowy i rafinerie naftowe, włókienniczy, hutniczy i kopalnictwo rudy, zarządzenie o nadaniu mocy powszechnie obowiązującej wydaje Minister Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu.

(3) Układowi zbiorowemu pracy, który ma objąć zakłady i wytwórnie, podlegające władzom wojskowym, nadaje moc powszechnie obowiązującą Minister Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

(4) Zarządzenie o nadaniu układowi zbiorowemu pracy mocy powszechnie obowiązującej zobowiązuje od daty jego wejścia w życie wszystkich pracodawców i pracowników do stosowania układu zbiorowego pracy do umów o pracę w gałęziach pracy i na obszarach, objętych układem.

(5) Szczegółowe przepisy o trybie postępowania przy nadawaniu mocy powszechnie obowiązującej układowi zbiorowemu pracy zostaną określone w drodze rozporządzenia z uwzględnieniem osobnych postanowień, dotyczących zakładów rzemieślniczych.

Art. 22. (1) Moc powszechnie obowiązująca układu zbiorowego pracy lub poszczególnych jego postanowień, nadana w sposób przewidziany w art. 21, ustaje:

- 1) przy układzie zbiorowym pracy na czas oznaczony — wraz z upływem terminu, na jaki był zawarty,
- 2) przy układzie zbiorowym pracy na czas nieoznaczony — w razie wypowiedzenia przez wszystkich uczestników jednej ze stron.

(2) Ponadto moc powszechnie obowiązująca układu zbiorowego pracy ustaje:

- 1) w przypadku, przewidzianym w art. 19,
- 2) w razie zwolnienia wszystkich uczestników jednej ze stron w trybie art. 20 od uczestnictwa w układzie zbiorowym pracy,
- 3) w razie nadania przez Ministra Opieki Społecznej mocy powszechnie obowiązującej późniejszemu układowi zbiorowemu pracy na obszarze i w zakresie obowiązywania poprzedniego układu zbiorowego pracy.

(3) Minister Opieki Społecznej wydaje zbiór układów zbiorowych pracy i orzeczeń rozjemczych z mocą powszechnie obowiązującą oraz związanych z tymi aktami zarządzeń i obwieszczeń; szczegółowy wykaz aktów prawnych, podlegających ogłoszeniu w tym zbiorze, ustali rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

Art. 23. Pracodawca lub pracownik, związany układem, jest odpowiedzialny tylko osobiście za szkodę, powstałą z niewykonania obowiązku, wynikającego dla niego, jako pracodawcy lub pracownika, z układu zbiorowego pracy.

Art. 24. W razie niewykonania warunków umów indywidualnych, do których stosują się postanowienia układu zbiorowego pracy, w sporze sądowym pełnomocnikiem pracownika — członka związku (stowarzyszenia) zawodowego — może być przedstawiciel związku (stowarzyszenia), upoważniony przez związek (stowarzyszenie) do występowania przed sądem.

Art. 25. (1) Rozjemcą w rozumieniu art. 20 jest sąd polubowny, ustanowiony przez uczestników układu zbiorowego pracy, lub organ, przewidziany w przepisach prawnych do rozstrzygnięcia sporów, wynikających w związku z układami zbiorowymi pracy.

(2) Jeżeli ani przepisy prawne, ani postanowienia układu zbiorowego pracy nie przewidują rozjemcy szczególnego, uprawnienia, przewidziane w art. 20, wykonywa osobna komisja pod przewodnictwem inspektora pracy i z udziałem przedstawicieli stron, która rozstrzyga ostatecznie. Szczegółowe przepisy o składzie i trybie postępowania tej komisji wydaje w drodze rozporządzenia Minister Opieki Społecznej.

Art. 26. (1) Układ zbiorowy pracy może poddać pod rozstrzygnięcie sądu polubownego lub instytucji rozjemczej, powołanej przez układ, zarówno spory o wykonanie układu między jego uczestnikami, jak i spory ze stosunku pracy o wykonanie postanowień układu między poszczególnymi pracodawcami i pracownikami; w przypadkach tych stosuje się art. 37 prawa o sądach pracy.

(2) Spory między uczestnikami układu zbiorowego pracy o wykonanie układu, nie poddane pod rozstrzygnięcie polubowne w trybie, określonym w ust. (1), rozstrzygają sądy pracy, na zasadach, przewidzianych w prawie o sądach pracy, jednak bez względu na wartość przedmiotu sporu; właściwość sądu pracy określa siedziba inspektora pracy, który układ zarejestrował.

Art. 27. (1) W przypadkach, przewidzianych w art. 13 ust. (4), sąd pracy orzeka w komplecie, składającym się z przewodniczącego

go i dwóch ławników (art. 14 prawa o sądach pracy).

(2) W miejscowościach, w których nie ma sądu pracy, orzeka w tych sprawach właściwy sąd okręgowy w składzie 3 sędziów; jeżeli jednak w okręgu tego sądu okręgowego znajduje się sąd pracy — orzeka sąd okręgowy w składzie jednego sędziego i 2 ławników — pracodawcy i pracownika (art. 14 prawa o sądach pracy).

Art. 28. Do czasu wydania przepisów, normujących zawieranie układów zbiorowych pracy dla robotników rolnych, wyłączenie, zawarte w art. 2 ust. (3) ustawy niniejszej, obejmuje:

- 1) na obszarze województw: warszawskiego, łódzkiego, lubelskiego, kieleckiego, białostockiego, wileńskiego, nowogródzkiego, poleskiego, wołyńskiego, krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego, tarnopolskiego i cieszyńskiej części województwa śląskiego — robotników rolnych, których dotyczy ustawa z dnia 1 sierpnia 1919 r. o załatwianiu zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi (Dz. U. R. P. z 1931 r. Nr 90, poz. 706) w brzmieniu obowiązującym,
- 2) na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego — robotników rolnych, których dotyczy rozporządzenie z dnia 15 czerwca 1919 r. o urzędzeniu inspektoratu pracy w rolnictwie i o załatwianiu zatargów pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi (Tygodnik Urzędowy Komisariatu Naczelnej Rady Ludowej z r. 1919 Nr 31, poz. 98).

Art. 29. Umowy zbiorowe pracy, zawarte na podstawie rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1918 r. (Dz. Ust. Rzeszy, str. 1456), oraz rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej o nadaniu mocy powszechnie obowiązującej umowom zbiorowym pracy, wydane na podstawie tegoż rozporządzenia, tudzież orzeczenia komisji rozjemczych, przewidzianych w rozporządzeniu z dnia 23 grudnia 1918 r. (Dz. U. Rzeszy, str. 1456), lub też powołanych w myśl art. 9 ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. (Dz. U. R. P. z 1931 r. Nr 90, poz. 706) i ustawy z dnia 23 stycznia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr 8, poz. 53) do ustalania warunków pracy i płacy dla dozorców domowych, zachowują moc obowiązującą i pociągają skutki prawne, przewidziane w odpowiednich przepisach, aż do czasu ich wygaśnięcia.

Art. 30. (1) Z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej tracą moc wszelkie przepisy, dotyczące spraw, unormowanych ustawą niniejszą. W szczególności traci moc rozdział I rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1918 r. o umowach zbiorowych, wydziałach robotniczych i pracowniczych oraz o rozjemstwie w zatargach

pracy (Dz. U. Rzeszy, str. 1456) z zastrzeżeniem, zawartym w ust. (2).

(2) Przepisy rozporządzenia, wymienionego w ust. (1), zachowują moc na obszarze województw: poznańskiego, pomorskiego i górnośląskiej części województwa śląskiego w zakresie umów zbiorowych, normujących warunki pracy robotników rolnych w rozumieniu art. 2, ust. (3).

(3) Przepisy ustawy z dnia 23 stycznia 1920 r. o rozszerzeniu działania przepisów ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. o załatwianiu zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi na zatargi zbiorowe między właścicielami nieruchomości miejskich a dozorcami domowymi (Dz. U. R. P. Nr 8 poz. 53) — nie mają zastosowania w zakresie umów zbiorowych pracy pomiędzy właścicielami nieruchomości miejskich a dozorcami domowymi; w tym zakresie stosuje się przepisy ustawy niniejszej.

(4) W art. 142 pkt 12) ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o opłatach stempowych (Dz. U. R. P. z r. 1935 Nr 64, poz. 404) po wyrazach: „tyczących się umów zbiorowych” dodaje się wyrazy: „lub układów zbiorowych pracy”.

Art. 31. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości oraz Ministrem Przemysłu i Handlu.

Art. 32. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 1937 r., na obszarze zaś województwa śląskiego — z chwilą wyrażenia zgody przez sejm śląski.

Prezydent Rzeczypospolitej:

(—) *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów:

(—) *Sławoj Składkowski*

Minister Opieki Społecznej:

(—) *Marian Zyndram-Kościałkowski*

111.

U S T A W A

z dnia 15 kwietnia 1937 r.

o zmianie ustawy z dnia 22 marca 1933 r. o przeznaczeniu wpływów z kar pieniężnych na akcję kulturalno-oświatową i opiekuńczą na rzecz robotników.

(Dz. U. R. P. z dnia 24 kwietnia 1937 r. Nr 31, poz. 244).

Art. 1. W ustawie z dnia 22 marca 1933 r. o przeznaczeniu wpływów z kar pieniężnych na akcję kulturalno-oświatową i opiekuńczą na rzecz robotników (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 274) wprowadza się zmiany następujące:

1) w art. 4 lit. e) otrzymuje brzmienie:

„e) czterej przedstawiciele robotników; przedstawiciele tych oraz ich zastępców w liczbie 3 powołuje na okres lat 2 Minister Opieki Społecznej z list kandydatów, przedstawionych przez ogólnokrajowe zrzeszenia pracowniczych związków zawodowych.”;

2) po art. 4 wstawia się nowy art. 4a o następującym brzmieniu:

„Art. 4a. Członkowie Komisji spełniają swe czynności honorowo. Z kredytu, wymienionego w art. 3, mogą być pokrywane wydatki, związane ze zwoływaniem posiedzeń Komisji oraz z kontrolą nad zużyciem przyznanych przez Komisję subwencji”.

Art. 2. Upoważnia się Ministra Opieki Społecznej do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej jednolitego tekstu ustawy z dnia 22 marca 1933 r. o przeznaczeniu wpływów z kar pieniężnych na akcję kulturalno-oświatową i opiekuńczą na rzecz robotników (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 274) z uwzględnieniem zmian, wynikających z ustawy niniejszej.

Art. 3. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Opieki Społecznej w porozumieniu z właściwymi ministrami.

Art. 4. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej:

(—) *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów:

(—) *Stawoj Składkowski*

Minister Opieki Społecznej:

(—) *Marian Zyndram-Kościałkowski*

112.

ROZPORZĄDZENIE

MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 6 kwietnia 1937 r.

w sprawie nadania mocy obowiązującej orzeczeniem Komisji Pojednawczo - Rozjemczej w Katowicach z dnia 12 marca 1937 r. i z dnia 15 marca 1937 r.

(Dz. Ustaw Śląskich z dnia 20 kwietnia 1937 r. Nr. 10, poz. 21).

Na podstawie § 27 rozporządzenia o przyjmowaniu i wydalaniu robotników i pracowników podczas okresu demobilizacji gospodarczej

z dnia 15 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 65, poz. 643) i § 24 tegoż rozporządzenia w brzmieniu nadanym mu rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 15 października 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 93, poz. 866), postanawiam, co następuje:

§ 1.

Orzeczeniom Komisji Pojednawczo - Rozjemczej w Katowicach z dnia 12 marca 1937 r. i z dnia 15 marca 1937 r. w sprawie uregulowania rozdziału stawek wymienionych w poz. 32, 33 oraz 60, 61, 63 i 64 porządku płac dla kopalń węgla kamiennego na Górnym Śląsku, podanym w załączeniu do niniejszego rozporządzenia, nadaję moc obowiązującą od dnia 15 marca 1937 r.

§ 2.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Śląskich.

Minister Opieki Społecznej:

(—) *Marian Zyndram-Kościałkowski*

2 zał.

Zał. Nr 1 do rozp. M. O. S.
z dn. 6.IV. 1937 r.

Komisja
Pojednawcza i Arbitrażowa
w Katowicach.

L. dz. Katowice, dnia 12 marca 1937 r.

Przewodniczący: *Inż. Kossuth.*

Sekretarz:

Ławnicy:

po stronie pracodawców:

- 1) *p. Dyr. Lebidzik*
- 2) *p. Dyr. Kibler*
- 3) *p. Dyr. Łukasiewicz*

po stronie pracobiorców:

- 1) *p. Sekr. Kubik*
- 2) *Sekr. Bajdur*
- 3) *p. Sekr. Melek*

Posiedzenie zostało zwołane na skutek pisma p. kom. dem. Maskego z dn. 10. III. 1937 r. L. dz. KD. 642/37.

Na rozprawę stawili się:

1) Związek Pracodawców Przemysłu Górniczego — *p. Dyr. Chmielewski.*

Druża strona nie zjawila się.

Na rozprawę przybył p. Komisarz Demob. i wobec nieobecności przedstawicieli pracobiorców zreferował ich stanowisko. P. Dyr. Chmielewski zreferował stanowisko Związku Pracodawców.

W sprawie spornej o uregulowanie rozdziału stawek wymienionych w poz. 32 i w poz. 33 porządku płac dla kopalń węgla kamiennego na polskim Górnym Śląsku

Komisja po naradzie orzeka:

W sprawie spornej o zaszeregowanie wozaków z poz. 32 ustala się następujące cztery kategorie według zatrudnienia:

- I. wodziarze, gliniarze, obsługa drzwi wentylacyjnych, czyszczenie wyrobisk, szlamowanie ścieków, opylanie, zraszanie, bielenie tam.
- II. Ciskacze na długości poniżej 70 m. Napuszczacze (z rynien itp. do wozów) poniżej 70 wozów przeciętnie na głowę i dniówkę. Obsługa urządzeń przewozowych (kołowroty i inne urządzenia przewozowe, zapychacze i odpychacze na pomostach, podpinacze i odpinacze w punktach odbiorczych i nadawczych na pochylniach i upadowych, obsługa szybików i szybów, konduktorzy, spinacze, obserwatorzy przewozów linowych itp.) poniżej 70 wozów przeciętnie na głowę i dniówkę.
- III. Ciskacze na długości powyżej 70 m. Napuszczacze (z rynien itp. do wozów) od 70 do 150 wozów przeciętnie na głowę i dniówkę. Obsługa urządzeń przewozowych (wymienionych ad II) od 70 do 150 wozów przeciętnie na głowę i dniówkę. Obserwatorzy przewozów linowych powyżej 150 wozów przeciętnie na głowę i dniówkę, o ile nie są zatrudnieni przy ciskaniu, przypinaniu i podnoszeniu wozów. Transport i ładowanie materiałów. Obserwatorzy tam ogniowych. Koniarze. Pomocnicy przy budowaczach, cieślach, rurkarzach, murarzach i podsadzce ręcznej.
- IV. Napuszczacze powyżej 150 wozów przeciętnie na głowę i dniówkę. Obsługa urządzeń przewozowych (wymienionych ad II) powyżej 150 wozów na głowę i dniówkę — za wyłączeniem obserwatorów przewozów linowych (wymienionych pod punktem III). Drzewiarze rozwożący drzewo i donoszący drzewo na filary i ściany. Szlamowanie chodników. Czyszczenie ustępów.

U w a g a: W powyższej liście zaszeregowania za „wóz” uważa się wóz o pojemności do 800 kg ładunku węgla.

Ustala się następujące stawki zarobkowe dla pozycji 32 według kategorii powyżej ustalonych z korekturą według wieku:

w złotych na dniówkę.

Kat.	18	19	20	21	22	23	24 i po wyżej
I					5.45	5.60	5.90
II	4.50	4.85	5.00	5.30		5.80	6.00
III					5.90	6.00	6.25
IV						6.31	6.49

Wozaków od 18-tu do 21 lat włącznie nie wolno stale zatrudniać w grupie IV-ej, a jedynie tylko mogą pracować tamże dla nauki albo dorywczco.

Wozacy, którzy dotychczas otrzymywali wyższe stawki przywiązane do wieku przez zagrupowanie do ustalonych wyżej kategorii i przywiązanych do tych kategorii płac, nie mogą otrzymać mniej niż otrzymywali dotychczas na dniówkę. O ile rozdział stawek z poz. 32 był dotychczas skuteczniejszy według miejsc pracy, to korzystniejsze dla robotników zaszeregowanie do grupy, do której przywiązana była wyższa stawka niż stawki przywiązane do kategorii według powyższego ustalenia, to wówczas do danego miejsca pracy mają być stosowane te dotychczas stosowane wyższe stawki.

Ustala się następujący podział z dodatków przewidzianych w poz. 33 1. — 39 gr, 2. — 50 gr, 3. — 60 gr, 4. — 77 gr., przy czym stwierdza się, że dodatki powyższe mają być przyznawane wymienionym w poz. 33 w porządku płac wozakom, którzy przez obecne zaszeregowanie dostali się do kategorii IV. Spory co do przydzielenia odpowiedniej grupy dodatków z poz. 33 do odpowiedniej grupy robotników rozstrzyga się według § 13 umowy taryfowej.

Powyżej ustalone stawki dla kategorii z poz. 32 i dla grup z poz. 33 obowiązują dla rewiru centralnego. Dla rewiru południowego i kopalń mających niższe stawki tabeli płac ustalone powyżej stawki z poz. 32 i poz. 33 zmniejsza się w tym samym stosunku (o ten sam %), w jakim są tabele płac dla danych kopalń obniżone w stosunku do tabeli płac obowiązujących w rewirze centralnym.

Powyższe orzeczenie obowiązuje od dnia 15 marca 1937 r. i to tak długo, jak długo obowiązuje porządek płac dla robotników kopalń węgla na Polskim Górnym Śląsku wzgl. tabeli płac. Wypowiedzenie powyższego może nastąpić w tym samym terminie co wypowiedzenie porządku płac względnie tabeli płac.

Strony winny wyrazić swą zgodę na powyższe orzeczenie w ciągu 5-ciu dni.

Katowice, dnia 12 marca 1937 roku.

(—) *Kossuth*

- (—) *Kubik*
- (—) *Bajdur*
- (—) *Melek*

Sprawę dzionkarzy z poz. 60 i 61 odracza się na dzień 15 marca 1937 roku.

(—) *Kossuth*

- (—) *Kubik*
- (—) *Bajdur*
- (—) *Melek*

P. Ławnicy ze strony pracodawców brali udział w obradach i głosowaniach, odmówili jednak podpisania orzeczenia uważając, że nie uwzględniło ono żądań i argumentów wysuwanych ze strony Związku Pracodawców.

(—) *Kossuth*

Zał. Nr 2 do rozp. M. O S.
z dn. 6. IV. 1937 r.

Komisja
Pojednawcza i Arbitrażowa
w Katowicach.

L. dz. Katowice, dnia 15 marca 1937 r.

Przewodniczący: *Inż. Kosuth*

Sekretarz:

Ławnicy:

po stronie pracodawców:

- 1) *p. Dyr. Kibler*
- 2) *p. Dyr. Ajdukiewicz*
- 3) *p. Dyr. Ullmann.*

po stronie pracobiorców:

- 1) *p. Sekr. Kubik*
- 2) *p. Sekr. Bajdur*
- 3) *p. Sekr. Melek*

Posiedzenie zostało zwołane na skutek pisma p. Komisarza Dem. z dnia 10. III. 1937 r. L. dz. KD. 642/37 i oświadczenia p. Komisarza Dem. złożonego na posiedzeniu w dniu 12 marca b. r. że i sprawę sporną z poz. 60 i dodatków do tej poz. przekazuje Kom. P. i Arb.

Na rozprawę stawili się:

1) Związek Pracodawców Przemysłu Górniczego — p. Dyr. Chmielewski.

Na rozprawę przybył p. Komisarz Demob. i wobec nieobecności przedstawicieli pracobior-

ców zreferował ich stanowisko. P. Dyr. Chmielewski zreferował stanowisko Związku Pracodawców. Obecni przedstawiciele stron wyrazili swą zgodę na skład ławników.

W sprawie spornej o uregulowanie rozdziału stawek, wymienionych w poz. 60, 61, 63 i 64 porządku płac dla kopalń węgla na P. G. Śl.

Komisja po wysłuchaniu wywodów stron i po naradzie orzeka:

Ustala się następującą listę zaszeregowania robotników opłacanych z poz. 60 porządku płac dla robotników kopalń węgla na Polskim Górnym Śląsku z podziałem na cztery kategorie według rodzaju pracy:

I kat.: zamiatanie i czyszczenie placów kopalnianych, sortowni, płuczki itp. budynków, wozów i wagonów. Skrapianie wapnem wagonów sposobem mechanicznym.

II. kat.: wybieranie kamienia z taśm do orzecha I włącznie. Transport narzędzi itp. drobnych materiałów. Stróże. Pomoc w łaźni. Stajenni. Posłańcy zwykli. Obsługa lampiarni. Skrapianie wapnem wagonów ręcznie.

III. kat.: wybieranie kamienia z taśm z sortymentów grubszych od orzecha I. Obsługa urządzeń mechanicznych sortowni: silników, dźwigów, kłap, taśm, wibratorów, stołów potrząsalnych itp. Obsługa kolejek linowych, łańcuchowych i kolejek zwykłych na placach kopalni. Ciskacze na placu kopalni. Spinacze wozów, obsługa zwrotnic i przepuszczanie wozów na zakrętach sortowni. Ciskanie próżnych wozów na sortowni. Zapychacze i ściągacze na nadszybiach i wyciągach zmechanizowanych. Wyciąganie i układanie znaczków kontrolnych.

IV kat.: Obsługa wywrotów. Zapychacze i ściągacze na nadszybiach i wyciągach zmechanizowanych. Liczenie znaczków kontrolnych. Impregnowanie drzewa. Obsada narzędzi. Odwóz i wysypywanie węgla na zwały, do zbiorników do kotłowni — kamieni, przerostów, szlamu, popiołu na zwały. Ładowanie ze zwałów. Obsługa dworców kopalnianych. Transport, załadowanie i wyładowanie drzewa i materiałów cięższych. Ciskacze pełnych wozów na sortowni. Smarowanie wozów. Obsługa urządzeń maszynowych takich jak kołowroty, wyciągi i tp. Czyszczenie i ładowanie z osadników. Czyszczenie ustępów i kubłów. Robotnicy w wagonach i na wadze. Rewidenci wagonów, próbobiorcy. Pomoc w ekspedycji. Wydawcy marek. Portierzy. Obsługa centrali telefonicznej. Robotnicy w magazynach. Posłańcy kasowi.

Ustala się następujące stawki zarobkowe dla pozycji 60 według kategorii powyżej ustalonych z korekturą według wieku w groszach za godzinę:

Kat.	18	19	20	21	22	23	24 i po- wyżej
I					63	65	66
II	53	56	59	61		68	70
III					69	71	73
IV						75	77

Robotnicy z poz. 60 w wieku 18 — 21 lat mogą być zatrudnieni przy robotach przewidzianych dla kateg. IV tylko w tym wypadku, o ile ich rozwój fizyczny pozwala na to.

Robotnicy o niepewnej sprawności fizycznej w wieku 23, 24 i powyżej lat tj. tacy:

1) którzy wykażą się odpowiednim świadectwem lekarskim, stwierdzającym stałe czy przejściowe ograniczenie sprawności fizycznej,

2) inwalidzi (poza inwalidami do których odnoszą się poz. 67 — 70 tabeli płac),

którzy sami zgłoszą swą niesprawność fizyczną, o ile pracują w kategoriach I, II, III, otrzymują stawkę przewidzianą dla kat. I. Przy pracy w kategorii IV otrzymują płacę przewidzianą dla kat. IV.

Robotnicy z poz. 60, którzy dotychczas otrzymali wyższe stawki przywiązane do wieku przez zagrupowanie do ustalonych wyżej kategorii i przywiązanych do tych kategorii płac, nie mogą otrzymać mniej niż otrzymywali dotychczas na dniówkę. O ile rozdział stawek z poz. 60 był dotychczas uskuteczniany według miejsc pracy, to korzystniejsze dla robotników zaszerogowanie do grupy, do której przywiązana była wyższa stawka niż stawki przywiązane do kategorii według powyższego ustalenia, to wówczas do danego miejsca pracy mają być stosowane te dotychczas stosowane wyższe stawki.

Ustala się następujący podział dodatków przewidzianych w poz. 61:

1) — 3 gr, 2) — 7 gr, 3) — 11 gr; dodatków przewidzianych w poz. 63;

1) — 3 gr, 2) — 4 gr, 3) — 5 gr; dodatków przewidzianych w poz. 64;

1) — 3 gr, 2) — 6 gr.

Spory co do przydzielenia odpowiedniej grupy dodatków z poz. 61, 63 i 64 odpowiedniej grupie robotników z wymienionych pod powyższymi pozycjami w porządku płac rozstrzyga się według § 13 umowy taryfowej.

Powyżej ustalone stawki dla kategorii z poz. 60 i dla grup z poz. 61, 63 i 64 obowiązują dla rewiru centralnego. Dla rewiru południowego

i kopalń mających niższe stawki tabeli płac, ustalone powyżej wymienione stawki zmniejsza się w tym samym stosunku (o ten sam procent), w jakim są tabele płac dla danych kopalń obniżone w stosunku do tabeli płac obowiązującej w rewirze centralnym.

Powyższe orzeczenie obowiązuje od dnia 15 marca 1937 r. i to tak długo, jak długo obowiązuje porządek płac dla robotników kopalni węgla na Polskim Górnym Śląsku względnie tabeli płac dołączonej do tego porządku płac. Wypowiedzenie powyższego może nastąpić w tym samym terminie, co wypowiedzenie porządku płac względnie tabeli płac.

Strony winny wyrazić swą zgodę na powyższe orzeczenie w ciągu 5-ciu dni.

Katowice, dnia 15 marca 1937 r.

(—) *Kossuth*

(—) *Kubik*

(—) *Bajdur*

(—) *Melek*

P. Ławnicy za strony pracodawców brali udział w obradach i głosowaniach, odmówili jednak podpisania orzeczenia, uważając, że nie uwzględniło ono w dostatecznej mierze żądań i argumentów wysuwanych ze strony Związku Pracodawców.

(—) *Kossuth*

113.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 22 kwietnia 1937 r.

wydane w porozumieniu z Ministrami: Opieki Społecznej, Przemysłu i Handlu, Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Spraw Wewnętrznych o przekazaniu w okręgach niektórych sądów apelacyjnych powoływania ławników sądów pracy i sądów okręgowych prezesom sądów apelacyjnych.

(Dz. W. R. P. z dnia 30 kwietnia 1937 r. Nr 33, poz. 265).

Na podstawie art. 7 § 7 prawa o sądach pracy (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr 95, poz. 854) zarządzam, co następuje:

§ 1. (1) Powoływanie ławników oraz ich zastępców do sądów pracy i do odpowiednich sądów okręgowych w okręgach Sądów Apelacyjnych w Warszawie, Lublinie, Wilnie, Lwowie i Krakowie powierza się prezesom właściwych sądów apelacyjnych. Powoływanie następować będzie na podstawie wspólnych wnio-

sków okręgowych inspektorów pracy i wojewódzkich władz administracji ogólnej.

(2) Jednocześnie przekazuje się prezesom powyższych sądów apelacyjnych uprawnienia Ministra Sprawiedliwości, przewidziane w art. 7 § 4 i 5, art. 8 § 5, art. 10 i w zdaniu drugim § 2 art. 13 prawa o sądach pracy.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Sprawiedliwości:

(—) *W. Grabowski*

114.

ZARZĄDZENIE MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 21 kwietnia 1937 r.

w sprawie poddania zatargu zbiorowego w przemyśle budowlanym na obszarze miasta Krakowa i najbliższej okolicy rozstrzygnięciu komisji rozjemczej.

(Monitor Polski z dnia 27 kwietnia 1937 r. Nr 96, poz. 134).

Na podstawie art. 1, 3 ust. (1) i art. 10 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. o komisjach rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. Nr 82, poz. 604) w brzmieniu ustawy z dnia 14 kwietnia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 226) zarządzam, co następuje:

Wobec niemożności polubownego załatwienia zatargu zbiorowego pomiędzy pracodawcami a pracownikami o ustalenie warunków pracy i płacy w przemyśle budowlanym na obszarze miasta Krakowa i najbliższej okolicy oraz wobec tego, że zatarg ten nabiera charakteru zagrażającego ogólnopolskim interesom gospodarczym — poddaję zatarg ten rozstrzygnięciu komisji rozjemczej, którą w tym celu powołuję i wyznaczam na przewodniczącego komisji p. Wacława Preniera, Naczelnika Wydziału Rozjemstwa i Polityki Pracy.

Minister Opieki Społecznej:

(—) *M. Kościatkowski*

115.

ZARZĄDZENIE MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 21 kwietnia 1937 r.

w sprawie poddania zatargu zbiorowego w przemyśle budowlanym i w zawodach pokrewnych na obszarze miasta Lwowa rozstrzygnięciu komisji rozjemczej.

(Monitor Polski z dnia 26 kwietnia 1937 r. Nr 95, poz. 131).

Na podstawie art. 1, 3 ust. (1) i art. 10 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. o komisjach rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. Nr 82, poz. 604) w brzmieniu ustawy z dnia 14 kwietnia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 226) zarządzam, co następuje:

Wobec niemożności polubownego załatwienia zatargu zbiorowego pomiędzy pracodawcami a pracownikami o ustalenie warunków pracy i płacy w przemyśle budowlanym i w zawodach pokrewnych na obszarze miasta Lwowa oraz wobec tego, że zatarg ten nabiera charakteru zagrażającego ogólnopolskim interesom gospodarczym — poddaję zatarg ten rozstrzygnięciu komisji rozjemczej, którą w tym celu powołuję i wyznaczam na przewodniczącego komisji p. Wacława Preniera, Naczelnika Wydziału Rozjemstwa i Polityki Pracy.

Minister Opieki Społecznej:

(—) *M. Kościatkowski*

116.

ZARZĄDZENIE MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 21 kwietnia 1937 r.

w sprawie poddania zatargu zbiorowego w przemyśle budowlanym i w zawodach ściśle z budownictwem związanych na obszarze m. st. Warszawy i najbliższej okolicy rozstrzygnięciu komisji rozjemczej.

(Monitor Polski z dnia 26 kwietnia 1937 r. Nr 95, poz. 132).

Na podstawie art. 1, 3 ust. (1) i art. 10 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. o komisjach rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. Nr 82, poz. 604) w brzmieniu ustawy z dnia 14 kwietnia 1937 r.

(Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 226) zarządzam, co następuje:

Wobec niemożności polubownego załatwienia zatargu zbiorowego pomiędzy pracodawcami a pracownikami o ustalenie warunków pracy i płacy w przemyśle budowlanym oraz w zawodach ściśle z budownictwem związanych na obszarze m. st. Warszawy i najbliższej okolicy oraz wobec tego, że zatarg ten nabiera charakteru zagrażającego ogólnemu państwowemu interesom gospodarczym — poddaję zatarg ten rozstrzygnięciu komisji rozjemczej, którą w tym celu powołuję i wyznaczam na przewodniczącego komisji p. Mariana Klotta, Głównego Inspektora Pracy i Dyrektora Departamentu Pracy.

Minister Opieki Społecznej:

(—) *M. Kościatkowski*

117.

ZARZĄDZENIE

MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 21 kwietnia 1937 r.

w sprawie poddania zatargu zbiorowego w przemyśle budowlanym na obszarze miasta Łodzi rozstrzygnięciu komisji rozjemczej.

(Monitor Polski z dnia 26 kwietnia 1937 r. Nr 95, poz. 133).

Na podstawie art. 1, 3 ust. (1) i art. 10 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. o komisjach rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. Nr 82, poz. 604) w brzmieniu ustawy z dnia 14 kwietnia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 226) zarządzam, co następuje:

Wobec niemożności polubownego załatwienia zatargu zbiorowego pomiędzy pracodawcami a pracownikami o ustalenie warunków pracy i płacy w przemyśle budowlanym na obszarze miasta Łodzi oraz wobec tego, że zatarg ten nabiera charakteru zagrażającego ogólnemu państwowemu interesom gospodarczym, poddaję zatarg ten rozstrzygnięciu komisji rozjemczej, którą w tym celu powołuję i wyznaczam na przewodniczącego komisji p. Wacława Preniera, Naczelnika Wydziału Rozjemstwa i Polityki Pracy.

Minister Opieki Społecznej:

(—) *M. Kościatkowski*

118.

OBWIESZCZENIE

MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 19 kwietnia 1937 r.

w sprawie podania o nadanie umowie zbiorowej z dnia 15 marca 1937 r., ustalającej warunki pracy i płacy w przemyśle budowlanym, mocy powszechnie obowiązującej dla wszystkich przedsiębiorstw budowlanych na obszarze powiatów: leszczyńskiego, rawickiego, gostyńskiego, kościańskiego i wolsztyńskiego.

(Monitor Polski z dnia 28 kwietnia 1937 r. Nr 97, poz. 136).

Związek Pracowników Budowlanych i Pokrewnych Zawodów Zjednoczenia Zawodowego Polskiego w Poznaniu wniósł do Ministerstwa Opieki Społecznej w myśl § 2 rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1918 r. o umowach zbiorowych, wydziałach robotniczych i pracowniczych oraz o rozjemstwie w zatargach pracy (Dz. Ust. Rzeszy Niem., str. 1456) podanie o nadanie mocy powszechnie obowiązującej dla wszystkich przedsiębiorstw budowlanych na obszarze powiatów: leszczyńskiego, rawickiego, gostyńskiego, kościańskiego i wolsztyńskiego umowie zbiorowej, zawartej w Lesznie w dniu 15 marca 1937 r. pomiędzy Komisją Pracodawców z wymienionego terenu — z jednej a Związkiem Pracowników Budowlanych i Pokrewnych Zawodów Z.Z.P. — z drugiej strony.

Tekst umowy podany jest poniżej.

Sprzeciw w sprawie nadania powyższej umowie mocy powszechnie obowiązującej wnieść należy do Ministerstwa Opieki Społecznej w ciągu dni 14 od ogłoszenia niniejszego obwieszczenia.

Minister Opieki Społecznej:

(—) *M. Kościatkowski*

1 zał.

Zał. do obw. M. O. S. z dn. 19.IV. 1937 r.

UMOWA ZBIOROWA

w przemyśle budowlanym na okrąg Inspektoratu Pracy w Lesznie, obejmującego powiaty: leszczyński, rawicki, gostyński, kościański i wolsztyński. Pod przewodnictwem p. Burasiewicza, Inspektora Pracy 56 obwodu.

W dniu 15 marca 1937 roku pomiędzy podpisanymi komisjami budowniczymi i przedsiębiorcami budowlanych z wyżej wymienionego terenu z jednej strony a Związkiem Pracowników Budowlanych i Pokrewnych Zawodów Zjednoczenia Zawodowego Polskiego w Rze-

czypospolitej Sekretariat w Poznaniu, Półwiejska 20, z drugiej strony — zawarto następującą umowę zbiorową w przedmiocie płacy i pracy w przemyśle budowlanym w powiatach: leszczyńskim, rawickim, gostyńskim, kościańskim i wolsztyńskim:

§ 1.

Zakres działania umowy.

Umowa niniejsza obejmuje wszystkie miejsca pracy na całym obszarze niniejszą umową objęte.

§ 2.

Przyjmowanie i zwalnianie.

Przyjmowanie i zwalnianie pracowników odbywa się w sposób przewidziany w odpowiednich ustawach i rozporządzeniach.

§ 3.

Czas pracy.

Czas pracy jest: 48 godzinny tydzień (8 godzinny dzień).

§ 4.

Płaca godzinna.

Od dnia 1 kwietnia 1937 r. obowiązują następujące stawki płac godzinnych:

- 1) czeladnik murarski i ciesielski . . . 62 gr
- 2) robotnik przy pracach budowl. podziem. i naziemnych . . . . . 40 gr
- 3) wszyscy pracownicy są obowiązani prace im poruczone wykonywać sumiennie i wedle utartego zwyczaju.

§ 5.

- a) Wypłaty wykonywa się tygodniowo bezpośrednio po skończonej pracy w środę i to na miejscu budowl;
- b) wynagrodzenie należy do pracowników za godziny rzeczywiście przepracowane.

§ 6.

Prace akordowe.

Strony zawierające niniejszą umowę nie wkluczają pracy akordowej z wyłączeniem ścian kapitalnych, wykonywanych z cegieł. Tam, gdzie prace akordowe bywają wykonywane, musi być zawarta taryfa akordowa.

§ 7.

Przestrzeżenie warunków umowy.

Na większej budowl ustanawia się delegata, który jest pośrednikiem pomiędzy pracodawcą a pracownikami na danej budowl.

Agitacja na budowl podczas pracy jest zabroniona.

§ 8.

Strony wybierają Komisję po jednym członku z każdej strony na każdy powiat:

- a) do kontrolowania budowl;
- b) do zwalczania partactwa w zawodzie budowlanym.

§ 9.

Warunki umowy indywidualnej o pracę mniej korzystne dla robotnika, niż przewiduje niniejsza umową zbiorowa, są nieważne i ulegają zastąpieniu z mocy prawa przez odpowiednie postanowienia umowy niniejszej, a natomiast warunki korzystniejsze pozostają w mocy.

§ 10.

Okres trwania umowy.

Umowa niniejsza obowiązuje od dnia 1 kwietnia 1937 r. do dnia 31 marca 1938 r.

O ile na trzy miesiące przed jej upływem, tj. najpóźniej do dnia 31 grudnia 1937 r., nie nastąpi pisemne wypowiedzenie, przedłuża się umowa automatycznie o dalszy rok z zachowaniem powyższego terminu wypowiedzenia.

Leszno, dnia 15 marca 1937 roku.

Komisja Pracodawców:

- (—) *Fr. Polaszek,*
- (—) *K. Grzegorzczak*
- (—) *Siekierkowski*
- (—) *Ratajczak*

Komisja Pracowników:

- (—) *M. Nader*
- (—) *St. Tschuschke*
- (—) *Feliks Wojtyniak*
- (—) *Jankowiak F.*
- (—) *S. Kostański*
- (—) *W. Mucha*

Inspektor Pracy 56 obwodu:

- (—) *A. Burasiewicz.*

119.

OBWIESZCZENIE MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 19 kwietnia 1937 r.

w sprawie podania o nadanie umowie zbiorowej z dnia 25 marca 1937 r., ustalającej warunki pracy i płacy w przemyśle budowlanym, mocy powszechnie obowiązującej dla wszystkich przedsiębiorstw budowlanych na obszarze powiatu międzychodzkiego.

(Monitor Polski z dnia 30 kwietnia 1937 r. Nr 99, poz. 144).

Związek Pracowników Budowlanych i Pokrewnych Zawodów Zjednoczenia Zawodowego Polskiego w Poznaniu wniósł do Ministerstwa Opieki Społecznej w myśl § 2 rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1918 r. o umowach zbiorowych, wydziałach robotniczych i pracowniczych oraz o rozjemstwie w zatargach pracy (Dz. Ust. Rzeszy Niem., str. 1456) podanie o nadanie mocy powszechnie obowiązującej dla wszystkich przedsiębiorstw budowlanych na obszarze powiatu międzychodzkiego umowie zbiorowej, zawartej w Międzychodzie w dniu 25 marca 1937 r. pomiędzy pracodawcami, wymienionymi w umowie zbiorowej — z jednej, a Związkiem Pracowników Budowlanych i Pokrewnych Zawodów Z. Z. P. oraz Komisją Zarobkową Związku — z drugiej strony.

Tekst umowy podany jest poniżej.

Sprzeciwy w sprawie nadania powyższej umowie mocy powszechnie obowiązującej wnieść należy do Ministerstwa Opieki Społecznej w ciągu dni 14 od ogłoszenia niniejszego obwieszczenia.

Minister Opieki Społecznej:

(—) *M. Kościalkowski*

1 zał.

Zał. do obw. M. O. S. z dn.
19.IV. 1937 r.

UMOWA ZBIOROWA.

Pomiędzy niżej podpisanymi pracodawcami zawodu budowlanego z powiatu międzychodzkiego z jednej strony a Związkiem Pracowników Budowlanych i Pokrewnych Zawodów Z. Z. P. Sekretariat w Poznaniu i upoważnioną przez członków Związku Komisją Zarobkową z drugiej strony — na posiedzeniu odbytym w dniu 25 marca 1937 r. w sali posiedzeń Rady Miejskiej w Międzychodzie pod przewodnictwem Józefa Rojszyka, p. o. podinspektora pracy, zawarto następującą umowę zbiorową, ustalającą warunki pracy i płacy pracowników w zawodzie budowlanym w powiecie międzychodzkiem:

§ 1.

Umowa niniejsza obowiązuje wszystkie miejsca pracy na całym terenie powiatu międzychodzkiego.

§ 2.

Przyjmowanie i zwalnianie pracowników odbywa się w sposób, przewidziany w odpowiednich ustawach i rozporządzeniach.

Do pracy przyjmuje się w pierwszym rzędzie pracowników zorganizowanych.

§ 3.

Czas pracy wynosi 46 godzin na tydzień, tj. od poniedziałku do piątku po 8 godzin a w sobotę 6 godzin.

§ 4.

Od dnia 1 kwietnia 1937 r. obowiązują następujące minimalne stawki płac godzinnych:

1) czeladnik murarski i ciesielski po dwóch latach po wyuczeniu . . .	0.70 zł
2) Czeladnik murarski i ciesielski do dwóch lat po wyuczeniu i w wieku ponad 65 lat	0.65 zł
3) Robotnik budowlany	0.42 zł
4) Płace ustalone dla murarza i cieśli odnoszą się również do prac wykonywanych w przedsiębiorstwach robót ziemnych.	

§ 5.

Wypłaty dokonywa się tygodniowo bezpośrednio po ukończonej pracy w sobotę.

§ 6.

Strony zawierające niniejszą umowę nie wykluczają pracy akordowej z wyłączeniem ścian kapitałnych, wykonywanych z cegieł.

Tam, gdzie prace akordowe bywają wykonywane, musi być zawarta taryfa akordowa. Przy akordzie gwarantuje się 15% ponad stawkę płac godzinnych.

§ 7.

Strony wybierają komisję, składającą się po jednym członku z każdej strony:

- a) do kontrolowania budowy,
- b) do zwalczania partactwa w zawodzie budowlanym.

§ 8.

Warunki umowy indywidualnej mniej korzystne dla pracownika, niż umowa niniejsza przewiduje, są nieważne i ulegają zastąpieniu przez odpowiednie postanowienia umowy niniejszej, natomiast warunki korzystniejsze pozostają w mocy.

§ 9.

Umowa niniejsza obowiązuje od dnia 1 kwietnia 1937 r. do dnia 31 marca 1938 r.

O ile na trzy miesiące przed jej upływem, tj. najpóźniej do dnia 31 grudnia 1937 r., nie nastąpi pisemne jej wypowiedzenie przez którąkolwiek ze stron, przedłuża się umowa niniejsza automatycznie o dalszy rok z zachowaniem powyższego terminu wypowiedzenia.

Międzychód, dnia 25 marca 1937 r.

Pracodawcy:

- (—) *Jan Bartkowiak*, mistrz murarski z Międzychodu,
- (—) *H. Zeinert*, budowniczy z Międzychodu,
- (—) *Kaczmarek Stefan*, przedsiębiorca budowlany z Międzychodu,
- (—) *St. Ciebielski*, z up. Marcina Ciebielskiego, mistrza ciesielskiego z Sierakowa,
- (—) *K. Nowicki*, mistrz ciesielski z Sierakowa
- (—) *Jandy Roman*, przedsiębiorca budowlany z Wielowśi.

Pracobiórcy:

Związek Pracowników Budowlanych i Pokrewnych Zawodów Z. Z. P. w Rzeczypospolitej Polskiej, Kierown. Okręgowy Poznań,

(—) *Mikołaj Nader*

(—) *Zonierek Jan*

(—) *Kuska Roman*

(—) *Dorożala Jan*

(—) *Szejnert Edward*

(—) *Heriffert Jan*

(—) *Kolanos Franciszek*

(—) *J. Rojszyk*,

p. o. podinspektora pracy.

120.

ZARZĄDZENIE

KOMISARZA DEMOBILIZACYJNEGO

dla obszaru województwa pomorskiego, miasta i powiatu Bydgoszcz, miasta i powiatu Inowrocław oraz powiatów szubińskiego i wyrzyskiego

z dnia 22 kwietnia 1937 r.

o nadaniu mocy obowiązującej orzeczeniu Komisji Pojednawczo - Rozjemczej w Toruniu z dnia 13 marca 1937 r. o warunkach pracy i płacy w przemyśle tartacznym na obszarze województwa pomorskiego oraz okręgu nadnoteckiego (m. Bydgoszcz i powiaty: bydgoski, inowrocławski, szubiński i wyrzyski).

(Monitor Polski z dnia 29 kwietnia 1937 r., Nr 98, poz. 141).

Na podstawie § 23 rozporządzenia o przyjmowaniu i wydalaniu robotników podczas okresu demobilizacji gospodarczej z dnia 3 września 1919 r. (Dz. Ust. Rzeszy Niem. str. 1500) zarządzam, co następuje:

§ 1.

Orzeczeniu Komisji Pojednawczo - Rozjemczej w Toruniu z dnia 13 marca 1937 r. o warunkach pracy i płacy w przemyśle tartacznym na obszarze województwa pomorskiego oraz okręgu nadnoteckiego nadaję moc obowiązującą, poczynając od dnia 15 marca 1937 r.

Tekst orzeczenia podany jest w załączeniu do zarządzenia niniejszego.

§ 2.

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Monitorze Polskim.

(—) *Inż. H. Zagrodzki*

Komisarz Demobilizacyjny

O R Z E C Z E N I E.

Komisja Pojednawczo - Rozjemcza w Toruniu, ustanowiona rozporządzeniem Ministra Opieki Społecznej z dnia 24 czerwca 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 50/35, poz. 331), działając na podstawie dekretu z dnia 23 grudnia 1918 r. o umowach zbiorowych, wydziałach robotniczych i pracowniczych oraz rozjemstwie w zatargach pracy (Dz. Ust. Rzeszy Niem., str. 1456 z 1918 r.) w celu załatwienia zatargu w przemyśle tartacznym na terenie województwa pomorskiego oraz okręgu nadnoteckiego (m. Bydgoszcz i powiaty: bydgoski, inowrocławski, szu-

biński i wyrzyski) na posiedzeniach w dniach 6 i 13 marca 1937 r. w lokalu Okręgowego Inspektoratu pracy XI okręgu w Toruniu w składzie ustalonym zgodnie z § 15 dekretu z dnia 23 grudnia 1918 r. o umowach zbiorowych, wydziałach robotniczych i pracowniczych oraz rozjemstwie w zatargach pracy (Dz. Ust. Rzeszy Niem. str. 1456):

Przewodniczący: inż. Zygmunt Humięcki,

Ławnicy stali ze strony pracodawców: Leopold Błaszkiwicz i Bolesław Szczechowski,

Ławnik niestały ze strony pracodawców: Arnold Rosochowicz,

Ławnicy stali ze strony pracodawców: Jan Weiss i Feliks Gostański,

Ławnik niestały ze strony pracobiorców: Franciszek Danielak —
w obecności następujących uczestników zatargu:

ze strony pracodawców:

1) Okręgowy Związek Pracodawców Ziemi Północno-Zachodnich w Bydgoszczy w osobie Kazimierza Bobowskiego,

2) Związek Właścicieli Tartaków i Kupców Drzewnych w Gdyni w osobie Kazimierza Bobowskiego,

3) Związek Właścicieli Tartaków i Kupców Drzewnych w Bydgoszczy w osobie Władysława Ludwiczaka,

4) Związek Fabrykantów w Bydgoszczy w osobie Mariana Palickiego,

5) Dyrekcja Lasów Państwowych w Poznaniu w osobie inż. Edwarda Tarocińskiego,

6) Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu w osobie Stanisława Pawlaka;

ze strony pracodawców:

1) Centralny Związek Robotników Przemysłu Budowlanego, Drzewnego, Ceramicznego i Pokrewnych Zawodów Sekretariat Okręgowy w Bydgoszczy w osobach: T. Matuszewskiego, Dybowskiego, Lisowskiego i Jagielskiego,

2) Związek Robotników i Rzemieślników Zjedn. Zaw. Pol. w osobach: Roszaka, Rochowiaka, Malchrowicza i Ziarnckiego,

3) Związek Metalowców, Hutników i Robotników Fabrycznych Z. Z. P. w Bydgoszczy oraz Związek Pracowników Budowlanych i Pokrewnych Zawodów Z. Z. P. w R. P. (Katowice) w osobie Jana Faustyniaka.

4) Chrześcijańskie Zjednoczenie Zawodowe w Bydgoszczy w osobie Franciszka Nowakowskiego,

5) Okręgowa Rada Zw. Centraln. Zj. Kl. Zw. Zaw. w Toruniu w osobie Tomasza Berenta —

po zbadaniu całokształtu sprawy, przeprowadzeniu postępowania dowodowego, wysłuchaniu głosów stron, ustaleniu punktów spornych oraz po stwierdzeniu, że nie można doprowadzić stron prowadzących spór do ugody, na podstawie §§ 25, 27 dekretu wyżej wspomnianego z 23 grudnia 1918 r. (Dz. Ust. Rzeszy Niem. str. 1465)

o r z e k a :

§ 1. Stawki płac.

Ustala się za godzinę następujące minimalne stawki płac robotników tartacznych w zakładach, państwowych, samorządowych i prywatnych:

Kategoria	Gdynia, Bydgoszcz Toruń	Inowrocław, Kar- tuzy	Grudziądz, Wejhe- rowo, Puck i miasta ponad 10.000 miesz- kańców	Miasta poniżej 10.000 mieszkańców	Ośrodki wiejskie
	z ł o t y c h				
Rzemieślnik	0,70	0,65	0,60	0,57	0,53
Przyuczony	0,55	0,50	0,48	0,45	0,43
Robotnik zwykły od 21 lat	0,50	0,45	0,42	0,38	0,34
Robotnik zwykły poniżej 21 lat	0,37	0,35	0,33	0,30	0,28

Woznice otrzymują we wszystkich miejscowościach tygodniowo dodatek w wysokości 2 złote.

§ 2. Płace akordowe.

Przy stosowaniu pracy akordowej stawki jednostkowe za prace akordowe powinny być obliczone w taki sposób, ażeby zarobek ogólny robotnika akordowego był co najmniej 15% wyższy od płacy dniówkowej robotnika odpowiedniej kategorii. Taryfa akordowa winna być ustalona z wydziałem robotniczym danego zakładu, a tam, gdzie takowego nie ma, z zainteresowanymi robotnikami.

§ 3. Przerwy w pracy.

Jeżeli z powodu wpływów atmosferycznych lub innych przyczyn niezależnych od pracodawcy pracować nie można, pracownik nie ma prawa żądać wynagrodzenia za czas przerwy, natomiast jeżeli przerwa nastąpiła z przyczyn zależnych od pracodawcy i pracownik stawiał się do pracy, należy się temuż wynagrodzenie, jakoby otrzymał, gdyby w tym czasie pracował.

§ 4. Wypłaty, urlopy, czas pracy, przyjmowanie i zwalnianie z pracy.

Wypłaty zarobku odbywać się winny zgodnie z obowiązującymi przepisami. Odnosi się to również do udzielania urlopów, czasu pracy, przyjmowania i zwalniania z pracy itp.

§ 5. Postanowienia ogólne.

Orzeczenie niniejsze zastępuje z mocy samego prawa wszelkie postanowienia umów zbiorowych bądź już zawartych, bądź mających być zawartymi w przyszłości, których postanowienia byłyby mniej korzystne, niż postanowienia niniejszego orzeczenia.

Warunki umowy indywidualnej o pracę mniej korzystne dla robotników, niż przewiduje orzeczenie, są nieważne i ulegają zastąpieniu z mocy prawa przez odpowiednie postanowienia orzeczenia niniejszego, natomiast warunki korzystniejsze, stosowane do dnia 1 marca b. r., pozostają w mocy.

§ 6. Termin obowiązywania orzeczenia.

Orzeczenie niniejsze obowiązuje od dnia 15 marca 1937 r. do dnia 31 maja 1938 r. O ile orzeczenie niniejsze nie zostanie wymówione przez którąkolwiek ze stron biorących udział w sporze na trzy miesiące przed ukończeniem waż-

ności jego, przedłuża się takowe na następny rok.

Postanowienia końcowe.

Stronom pozostawia się termin do dnia 20 marca 1937 r. do oświadczenia się, czy orzeczenie rozjemcze przyjmują.

Toruń, dnia 13 marca 1937 r.

Przewodniczący:

(—) *Inż. Zygmunt Humięcki*

Ławnicy stali:

- (—) *Leopold Błaszkiwicz*
- (—) *Bolesław Szczechowski*
- (—) *Jan Weiss*
- (—) *Feliks Gostański*

Ławnicy niestali:

- (—) *Arnold Rosochowicz*
- (—) *Franciszek Danielak*

Z oryginałem zgodne.

Toruń, dnia 13 marca 1937 r.

Komisja Pojednawczo-Rozjemcza w Toruniu.

(—) podpis nieczytelny
Sekretarz.

III. Ubezpieczenia społeczne.

121.

POSTANOWIENIE MINISTRA SKARBU

z dnia 8 kwietnia 1937 r.

w porozumieniu z Ministrem Opieki Społecznej w sprawie zmiany statutu Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych Izby Lekarskiej Warszawsko - Białostockiej w Warszawie.

(Monitor Polski z dnia 27 kwietnia 1937 r. Nr 96, poz. 135).

§ 1. Stawki płac.

Na podstawie art. 10 ust. (7) ustawy z dnia 15 marca 1934 r. o izbach lekarskich (Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 275) oraz art. 81 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 stycznia 1928 r. o kontroli ubezpieczeń (Dz. U. R. P. Nr 9, poz. 64) zatwierdzam następujące zmiany § 8, 10, 13 i 15 statutu Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych Izby Lekarskiej Warszawsko - Białostockiej w Warszawie, ogłoszonego

w Monitorze Polskim z dnia 12 lipca 1935 r. Nr 157, poz. 187:

1) w § 8 ust. (1) punkt 3) otrzymuje brzmienie następujące:

„(3) ukończyli 65 rok życia (tylko przy ubezpieczeniu według taryfy I);”;

2) w § 10 ustęp (1) otrzymuje brzmienie następujące:

„(1) Członkowie obowiązani są płacić składki ustalone, zależnie od wieku wstępnego ubezpieczonego, przez Zakład na podstawie taryfy I lub taryfy III. Przy ustalaniu wysokości składki przyjmuje się rozpoczęty rok życia za cały, jeżeli przy rozpoczęciu ubezpieczenia upłynęło więcej niż 6 miesięcy tego roku. Przy ubezpieczeniu według taryfy I członkowie obowiązani są płacić składki do końca życia, z uwzględnieniem postanowień § 8 ust. (3), przy ubezpieczeniu zaś według taryfy III członkowie opłacają składki również do końca życia, lecz nie dłużej niż do ukończenia 60 lat życia. Członkowie mają prawo wolnego wyboru ubezpieczenia według taryfy I lub według taryfy III. Wyboru powinni dokonać na piśmie. Zmiana taryfy jest ważną od chwili dokonania rozrachun-

ku związanego ze zmianą i ewentualnej dopłaty składek według obliczeń technicznych.”;

3) w § 13 ust. (1) zdanie 1 otrzymuje brzmienie następujące:

„(1) Wysokość świadczeń Zakładu wynosi 6.000 zł w złocie.”;

4) w § 13 dodaje się nowy ustęp (3) w brzmieniu następującym:

„(3) Przy ubezpieczeniu według taryfy I Zakład wypłaca sumę ubezpieczenia w wypadku śmierci członka. Przy ubezpieczeniu według taryfy III Zakład wypłaca połowę sumy ubezpieczenia członkowi w chwili ukończenia 60 lat życia, drugą zaś połowę — w wypadku śmierci członka. Jeżeli członek nie dożyje ukończenia 60 lat życia, to Zakład wypłaca w wypadku jego śmierci całą sumę ubezpieczenia.”;

5) w § 15 dodaje się nowy ustęp (8) w brzmieniu następującym:

„(8) W przypadku ubezpieczenia według taryfy III przepisy ust. (1) do (3) nie odnoszą się do połowy sumy ubezpieczenia płatnej członkowi w chwili ukończenia 60 lat życia. Jeżeli członek ubezpieczony według taryfy III umrze przed ukończeniem 60 lat życia i zostawi deklarację rozporządzającą połową sumy ubezpieczenia, to rozporządzenia te rozciągają się proporcjonalnie na całą sumę ubezpieczenia z zachowaniem przepisów ust. (1) do (3).”;

6) dotychczasowy ust. (8) § 15 otrzymuje numerację (9).

Minister Skarbu:

(—) E. Kwiatkowski

IV. Opieka społeczna.

122.

U S T A W A

z dnia 14 kwietnia 1937 r.

o zmianie ustawy o zaopatrzeniu inwalidzkim.

(Dz. U. R. P. z dnia 20 kwietnia 1937 r. Nr 30, poz. 225).

Art. 1. W ustawie z dnia 17 marca 1932 r. o zaopatrzeniu inwalidzkim (Dz. U. R. P. z 1935 r. Nr 5, poz. 31), zmienionej dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 listopada 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 522) wprowadza się zmiany następujące:

1) w art. 2 ust. (1) lit. c) po wyrazach: „do 1 listopada 1918 r.” dodaje się wyrazy: „a odnośnie do b. żołnierzy armii austriackiej, którzy w terminie do dnia 31 grudnia 1930 r. zgłosili roszczenia do zaopatrzenia z tytułu uszkodzenia zdrowia, doznanego na froncie włoskim — do dnia 4 listopada 1918 r. włącznie”; wyrazy: „a posiadają prawo obywatelstwa polskiego” zastępuje się wyrazami: „jeżeli osoby te posiadają prawo obywatelstwa polskiego”;

2) po art. 3 dodaje się nowy art. 3a treści następującej:

„Art. 3a. Za zmarłych w związku przyczynowym ze służbą wojskową uważa się:

a) inwalidów wojennych i wojskowych, jeżeli śmierć ich nastąpiła wskutek uszkodzenia zdrowia, uznanego orzeczeniem komisji rewizyjno-lekarskiej za pozostające w związku przyczynowym ze służbą wojskową lub wskutek cierpienia pochodnego od tego uszkodzenia zdrowia,

b) osoby zmarłe w ciągu 10 lat od zwolnienia ze służby wojskowej, jeżeli śmierć ich nastąpiła wskutek uszkodzenia zdrowia, pozostającego w związku przyczynowym ze służbą wojskową.”;

3) w art. 7 po ust. (2) wprowadza się, jako ust. (3):

„(3) Inwalida, którego stopień utraty zdolności zarobkowej został określony na stałe, może być po upływie 12 miesięcy od daty uprawomocnienia się orzeczenia poddany badaniu przez Inwalidzką Komisję Rewizyjno-Lekarską na wniosek lekarza referatu spraw inwalidzkich właściwego starostwa, przy czym inwalida ma prawo żądania specjalistycznego badania lekarskiego w szpitalu lub w zakładzie leczniczym. Inwalida ponosi koszty badania specjalistycznego, jeżeli wynik tego badania nie stwierdził zwiększenia się stopnia utraty zdolności zarobkowej (art. 5a).”;

4) w art. 17 ust. (6) otrzymuje brzmienie:

„(6) Wymiar, uskuteczniiony w myśl artykułu niniejszego, ulega zmianie (ust. (1)) w razie zmiany miejsca zamieszkania. Zmiana wymiaru następuje w przypadkach przesiedlenia się osób, uprawnionych do miejscowości klasy wyższej po upływie trzech lat, natomiast w przypadkach przesiedlenia się do miejscowości klasy niższej — po upływie jednego roku zamieszkiwania w nowej miejscowości.”;

5) w art. 29 w ust. (3) słowa: „w dniu 31 grudnia 1936 r.” zamienia się na: „w dniu 31 grudnia 1937 r.”;

6) w art. 29 po ust. (4) dodaje się, jako ust. (5), przepis następujący:

„(5) Minister Skarbu może uwzględnić zgłoszenia roszczeń do zaopatrzenia, dokonane po upływie terminów, zakreślonych w ust. (1) pkt 3 i ust. (2) artykułu niniejszego, nie później

jednak niż w dniu 31 grudnia 1937 r., jeżeli ubiegającymi się o zaopatrzenie są pozostali po osobach, które poległy lub zmarły w związku przyczynowym ze służbą wojskową w formacjach, wymienionych w art. 2 ust. (1) lit. a), b) i d).“;

7) w art. 33 na końcu punktu d) średnik zastępuje się przecinkiem i dodaje następujące wyrazy: „a także posiadających osady rentowe o powierzchni poniżej 20 ha na obszarze województwa poznańskiego i górnośląskiej części województwa śląskiego oraz poniżej 35 ha na obszarze województwa pomorskiego, o ile nabycie tych osad nastąpiło po dniu 1 lipca 1919 r.“;

8) art. 35 otrzymuje brzmienie:

„Art. 35. (1) Zasadnicza renta inwalidy, przysługująca mu według stopnia utraty zdolności zarobkowej, oraz dodatek kwalifikacyjny, o ile mu służy, mogą ulec skapitalizowaniu w całości, w połowie lub w 1/4 na warsztat pracy, budowę, nabycie nieruchomości, kształcenie lub doksztalcanie, jeżeli:

1) osoba, pobierająca rentę, jest pełnoletnia i nie przekroczyła 55 roku życia,

2) istnieje rękojmia celowego użycia skapitalizowanej renty zgodnie z zamierzeniami wnioskodawcy.

(2) Mimo skapitalizowania renty inwalida zachowuje prawo do dodatków: rodzinnego, ciężko poszkodowanych, pielęgnacyjnego, na psa przewodnika oraz do wszelkich świadczeń, nie stanowiących zaopatrzenia pieniężnego.

(3) Zaopatrzenie pozostałych nie może ulec skapitalizowaniu.“;

9) w art. 36 po ust. (1) wprowadza się, jako ust. (2):

„(2) Jeżeli skapitalizowano rentę w połowie lub w 1/4, wypłaca się inwalidzie połowę lub 1/4 sumy, obliczonej według zasad, przewidzianych w ust. (1).“;

10) w art. 36 ustęp przedostatni otrzymuje brzmienie:

„Osoby, pozostałe po inwalidzie, który uzyskał skapitalizowanie renty wraz z dodatkiem rodzinnym lub skapitalizował rentę w całości, — nie mają prawa do zaopatrzenia inwalidzkiego. W razie skapitalizowania renty inwalidzkiej w połowie lub w 1/4, podstawa wymiaru zaopatrzenia i łączna granica rent pozostałych (art. 19, 22, 23 i 25) ulegają obniżeniu o połowę lub o 1/4.“;

11) w art. 40 ust. (2) otrzymuje brzmienie:

„(2) Przez czas pobytu w zakładzie leczniczym inwalida, o ile, niezależnie od przepisów artykułu niniejszego, ma prawo do pobierania renty inwalidzkiej i dodatków, otrzymuje 5% renty zasadniczej zupełnego inwalidy w wymiarze według miejscowości klasy A. (art. 17), oraz w pełnym wymiarze dodatek kwalifikacyjny, ponadto przez pierwsze trzy miesiące prze-

bywania w zakładzie — dodatek ciężko poszkodowanych.“;

12) w art. 42 ustęp ostatni otrzymuje brzmienie:

„Ministrowi Opieki Społecznej służy prawo powierzenia leczenia inwalidów innej instytucji lub odpowiednim zakładom.“;

13) w art. 50 ust. (2) zdanie ostatnie otrzymuje brzmienie:

„W razie zawinionej utraty psa przewodnika inwalida płaci koszt tego psa w trybie art. 27 ust. (4) pkt 2), po czym nabywa ponownie prawo do otrzymania psa przewodnika.“;

14) po art. 52 wstawia się nowy art. 52a treści następującej:

„Art. 52a. Dzieci inwalidów wojennych i sieroty po nich mają prawo pierwszeństwa przy przyjmowaniu do szkół państwowych i samorządowych oraz prawo pierwszeństwa przy zwalnianiu od opłat szkolnych.“;

15) w art. 53 ust. (3) otrzymuje brzmienie następujące:

„(3) Inwalida podczas pobytu w zakładzie opiekuńczym otrzymuje 25% renty zasadniczej i dodatku ciężko poszkodowanych oraz dodatek kwalifikacyjny, jakie pobierałby w razie pozostawania w opiece domowej.“;

16) w art. 59 ust. (1) otrzymuje brzmienie:

„(1) Pracodawcy w rolnictwie, przemyśle, handlu i komunikacji, instytucje i zakłady o charakterze publicznoprawnym oraz wszelkie inne przedsiębiorstwa i zakłady pracy, niezależnie od tego, czy są własnością państwową, samorządową lub prywatną, obowiązane są zatrudnić na każdym 33 pracowników jednego inwalidę, zaś na każde 33 pracownice jedną wdowę po poległym, zmarłym lub zaginionym w związku przyczynowym ze służbą wojskową lub po inwalidzie, o ile nie przekroczyła 50 roku życia.“;

17) w art. 59 wstawia się po ust. (2) ustępy (3), (4) i (5) w brzmieniu następującym:

„(3) W przedsiębiorstwach o zmiennej ilości pracowników ilość inwalidów lub kobiet, względnie jednych i drugich, przypadających do zatrudnienia w danym miesiącu kalendarzowym, oblicza się według przeciętnej miesięcznej zatrudnionych pracowników w miesiącu poprzednim.

(4) Zarobek osób, zatrudnionych na zasadzie niniejszego artykułu, nie może być niższy, aniżeli zarobek zdrowego pracownika w danej kategorii pracy i płacy.

(5) Minister Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu i właściwymi ministrami wyznaczy w drodze rozporządzenia warunki i stosunek, jakim w poszczególnych kategoriach zakładów pracy powinno odpowiadać zatrudnienie inwalidów pracowników umysłowych i fizycznych o różnych stop-

Zał. do p. o. M. O. S. z dn.
5.V. 1937 r. Nr Op. 14/2-7.

S T A T U T

STOWARZYSZENIA „STOLECZNY KOMITET POMOCY DZIECIOM I MŁODZIEŻY“.

I. Cele i zakres działania.

§ 1.

18) w art. 59 skreśla się ust. (3);
19) w art. 71 w ust. (1) po wyrazach: „na pielęgnację (art. 14)“ dodaje się:
„oraz z wyjątkiem inwalidów, którzy ukończyli 55 rok życia.“

Art. 2. Upoważnia się Ministra Opieki Społecznej do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej jednolitego tekstu ustawy z dnia 17 marca 1932 r. w brzmieniu dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 listopada 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 522) z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych ustawą niniejszą.

Art. 3. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom Opieki Społecznej i Skarbu w porozumieniu z właściwymi ministrami.

Art. 4. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1937 r. z tym, że zmiana, wprowadzona ustawą niniejszą w art. 71 ust. (1), obowiązuje od dnia 1 czerwca 1937 r.

Prezydent Rzeczypospolitej:

(—) *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów:

(—) *Sławoj Składkowski*

Minister Skarbu:

(—) *E. Kwiatkowski*

Minister Opieki Społecznej:

(—) *Marian Zyndram-Kościałkowski*

123.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 5 maja 1937 r. Nr Op. 14/2-7

w sprawie statutu „Stołecznego Komitetu Pomocy Dzieciom i Młodzieży“.

Do

*Panów wojewodów i Para komisarzy
rządu na m. Warszawę.*

Ministerstwo Opieki Społecznej podaje do wiadomości, iż statut Stowarzyszenia p. n. „Stołeczny Komitet Pomocy Dzieciom i Młodzieży“, ogłoszony w Dz. Urz. M. O. S. Nr 17 z 1936 r. str. 496 — 499, po wprowadzeniu w nim zmian, obowiązuje w brzmieniu niżej przytoczonym.

1 zał.

Podsekretarz Stanu:

(—) *Dr E. Piestrzyński*

§ 2.

Stowarzyszenie nosi nazwę „Stołeczny Komitet Pomocy Dzieciom i Młodzieży“, w dalszych paragrafach niniejszego statutu nazywany Komitetem.

Komitet ma na celu udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy moralnej, materialnej i opieki kulturalnej w rodzinach, szkołach i przedszkolach. W szczególnych okolicznościach Komitet może zająć się akcją pomocy dorosłym.

§ 3.

Komitet jest osobą prawną, ma pieczęć z napisem: „Stołeczny Komitet Pomocy Dzieciom i Młodzieży“ i może posiadać, nabywać lub zbywać wszelki majątek ruchomy i nieruchomy, zawierać umowy, zaciągać pożyczki i zobowiązania, przyjmować darowizny i zapisy, pozywać i odpowiadać przed sądem, wchodzić w skład zrzeczeń i związków, których cele należą do zakresu opieki społecznej.

§ 4.

Siedzibą i terenem działania stowarzyszenia jest miasto stołeczne Warszawa.

§ 5.

Cele swoje Komitet realizuje, z zachowaniem obowiązujących przepisów prawa, przez:

- a) dożywianie dzieci i młodzieży w rodzinach, szkołach i przedszkolach,
- b) zaopatrywanie ich w odzież, obuwie, bieliznę i pomoce szkolne,
- c) opiekę higieniczno-lekarską,
- d) prowadzenie akcji półkolonii i kolonii letnich,
- e) prowadzenie akcji kulturalno - wychowawczej.

§ 6.

Komitet prowadzi bezpośrednio wszelkiego rodzaju placówki realizujące statutowe zadania; może również wykonywać swe zadania w całości lub częściowo za pośrednictwem działających na tymże terenie stowarzyszeń i organizacji o pokrewnych celach, pozostających w kontakcie z Komitetem.

II. Majątek Komitetu.

§ 7.

Majątek Komitetu składa się:

- a) ze składek członkowskich,
- b) z %% i dochodów od kapitałów i majątków nieruchomości Komitetu,
- c) z subwencji państwowych, samorządowych oraz instytucji prywatno i publiczno-prawnych,
- d) z publicznych zbiórek i różnych innych imprez, urządzanych na cele Komitetu,
- e) z darowizn, zapisów, legatów, i ofiarności osób fizycznych i prawnych.

§ 8.

W celu wykonywania poszczególnych zadań Komitetu mogą być tworzone na mocy uchwał Walnego Zgromadzenia specjalne fundusze; zasady dysponowania tymi funduszami określają regulaminy i instrukcje, uchwalone przez Walne Zgromadzenie.

III. Skład osobowy Komitetu.

§ 9.

Członkowie Komitetu dzielą się na zwyczajnych i wspierających.

§ 10.

(1) Członkiem zwyczajnym lub wspierającym może być każda fizyczna osoba pełnoletnia lub prawna, przyjęta na podstawie deklaracji przez Zarząd i obowiązująca się popierać cele i zadania Komitetu.

(2) Członkowie zwyczajni — osoby fizyczne — wnoszą wpisowe w kwocie zł 5 — i składki członkowskie w wysokości ustalonej przez Walne Zgromadzenie; członkowie zwyczajni — osoby prawne — wnoszą wpisowe w kwocie co najmniej 15 zł — i składkę członkowską w wysokości zadeklarowanej.

(3) Członkowie wspierający opłacają tylko składki w wysokości zł 6 — rocznie.

(4) Członkowie zwyczajni posiadają czynne i bierne prawo wyborcze, członkowie wspierający mogą brać udział w Walnym Zgromadzeniu z głosem doradczym.

§ 11.

(1) Wykreślenie z listy członków następuje:
1) na skutek pisemnego dobrowolnego zgłoszenia o ustąpieniu członka, 2) wobec nieopłacenia składek członkowskich w ciągu jednego roku, 3) wskutek szkodliwej względem Komitetu działalności.

(2) Osoby skreślone z listy członków z p. 2) mogą ponownie być przyjęte po uregulowaniu wszystkich zaległych składek.

IV. Władze Komitetu.

§ 12.

Władze Komitetu stanowią:

- a) Walne Zgromadzenie,
- b) Zarząd,
- c) Komisja Rewizyjna.

Walne Zgromadzenie.

§ 13.

(1) Walne Zgromadzenia Komitetu bywają zwyczajne doroczne, zwoływane nie później niż 14 czerwca i nadzwyczajne, zwoływane w razie potrzeby.

(2) O terminie i porządku obrad Walnego Zgromadzenia Zarząd zawiadamia członków pisemnie co najmniej na 10 dni przed datą Zgromadzenia.

§ 14.

(1) Udział w Walnych Zgromadzeniach z prawem głosu mają wszyscy zwyczajni członkowie Komitetu.

(2) Uchwały zapadają zwykłą większością głosów, oprócz wypadków wyraźnie w niniejszym statucie przewidzianych.

§ 15.

(1) Dla ważności uchwał Walnego Zgromadzenia konieczna jest obecność nie mniej, niż połowy ogólnej liczby członków Komitetu.

(2) W razie nie dościa Walnego Zgromadzenia do skutku w pierwszym terminie wobec niedostatecznej ilości obecnych, zwołuje się Walne Zgromadzenie w terminie drugim, co najmniej w godzinę po pierwszym, które jest prawomocne bez względu na ilość obecnych członków.

§ 16.

(1) Do kompetencji Walnych Zgromadzeń należy:

- a) zatwierdzenie rocznych sprawozdań z działalności, bilansów i preliminarzy budżetowych,
- b) wybór Prezesa Komitetu, członków i zastępców członków: Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Komisji Polubownej,
- c) decydowanie w sprawach nabycia, zbycia lub obciążenia majątku nieruchomości, oraz w sprawach przyjęcia darowizn i zapisów,
- d) sprawy tworzenia funduszy specjalnych wraz z regulaminami dla nich,
- e) rozpatrywanie i decydowanie wszelkich spraw wniesionych przez Zarząd,
- f) ustalanie wysokości składek członkowskich,
- g) rozstrzyganie odwołań członków od orzeczeń Zarządu (§ 11),
- h) uchwalanie regulaminu dla Zarządu,
- i) zmiana statutu Komitetu,
- j) likwidacja Komitetu i przekazanie jego majątku.

(2) Prawomocność uchwał w sprawach, wyszczególnionych w p. p. i) oraz j) niniejszego paragrafu, wymaga większości 2/3 głosów obecnych na Zgromadzeniu członków.

(3) Wnioski członków Komitetu na Walne Zgromadzenie winny być zgłoszone do Zarządu nie później, niż na trzy dni przed datą Walnego Zgromadzenia.

Zarząd.

§ 17.

(1) Zarząd składa się z Prezesa Komitetu i 8 członków oraz 2 zastępców, wybieranych corocznie przez Walne Zgromadzenie.

(2) Zarządowi przysługuje prawo kooptacji w razie potrzeby zastępców członków Zarządu, nie więcej jednak jak trzech.

(3) Zarząd wybiera spośród siebie 2 Wiceprezesów, Sekretarza i Skarbnika, którzy wraz z Prezesem Komitetu stanowią Prezydium Zarządu.

(4) Kompetencje Prezydium Zarządu ustala regulamin Zarządu.

(5) Prezes Komitetu jest przewodniczącym Zarządu i reprezentuje Komitet na zewnątrz.

§ 18.

Do kompetencji Zarządu należy:

- a) zarządzanie sprawami Komitetu,
- b) przygotowywanie na Walne Zgromadzenia sprawozdań z działalności, bilansów, wniosków i preliminarzy,
- c) zwoływanie Walnych Zgromadzeń i wykonywanie ich uchwał,
- d) powoływanie sekcji i komisji i uchwalanie dla nich regulaminów i instrukcji,
- e) przyjmowanie i wykreślanie członków Komitetu,
- f) przyjmowanie i zwalnianie pracowników Komitetu oraz ustalanie ich warunków pracy,
- g) uchwalanie instrukcji dla Biura Komitetu.

§ 19.

(1) Zarząd odbywa posiedzenia w terminach przewidzianych w regulaminie.

(2) Uchwały Zarządu zapadają zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej 5-ciu członków; w razie równości głosów przeważa głos przewodniczącego.

(3) W posiedzeniach Zarządu mają zapewniony stały udział delegaci władz państwowych i samorządowych oraz instytucji subwencjonujących Komitet z głosem doradczym.

§ 20.

Zasady podpisywania aktów prawnych, dokumentów finansowych i korespondencji Komitetu ustala regulamin Zarządu, oraz instrukcja dla Biura.

Komisja Rewizyjna.

§ 21.

(1) Komisja Rewizyjna składa się z pięciu członków i dwóch zastępców, wybieranych przez Walne Zgromadzenie na okres roczny.

(2) Członkowie Komisji Rewizyjnej wybierają spośród siebie przewodniczącego.

§ 22.

(1) Zadaniem Komisji Rewizyjnej jest badanie ksiąg i dokumentów, kontrolowanie rachunkowości i stanu kasy tudzież majątku Komitetu.

(2) O wynikach swych prac Komisja Rewizyjna składa sprawozdanie na Walnym Zgromadzeniu.

V. Rozstrzygnięcie sporów.

§ 23.

(1) Rozstrzygnięcie sporów między członkami, wynikłych na terenie prac Komitetu należy do Komisji Polubownej.

(2) Komisja Polubowna składa się z trzech członków i 2 zastępców, wybieranych na przeciąg jednego roku przez Walne Zgromadzenie.

VI. Likwidacja Komitetu.

§ 24.

O likwidacji Komitetu oraz o przeznaczeniu majątku decyduje Walne Zgromadzenie zgodnie z p. j) (§ 16 statutu). Pozostały po likwidacji majątek zostanie przekazany na pokrewne cele społeczne.

Na mocy decyzji Komisarza Rządu m. st. Warszawy z dnia 6 sierpnia 1936 r. Nr SP II-3/934 wydanej na podstawie art. 21 prawa o stowarzyszeniach z dnia 27 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 91, poz. 808) wpisano do rejestru stowarzyszeń i związków Komisariatu Rządu m. st. Warszawy pod Nr 890 stowarzyszenie (związek) pod nazwą: Stołeczny Komitet Pomocy Dzieciom i Młodzieży.

Warszawa, dnia 6 sierpnia 1936 r.

Za Komisarza Rządu:

J. Łepkowski
Naczelnik Wydziału
Społeczno-Politycznego.

V. Zdrowie publiczne.

124.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 12 kwietnia 1937 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o egzaminie dla techników dentystycznych.

(Dz. U. R. P. z dnia 30 kwietnia 1937 r. Nr 33, poz. 264).

Na podstawie art. 20 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10 czerwca 1927 r. o wykonywaniu praktyki dentystycznej (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr 4, poz. 32) zarządza się, co następuje:

§ 1. Do przeprowadzenia egzaminu, przewidzianego w art. 17 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10 czerwca 1927 roku o wykonywaniu praktyki dentystycznej dla techników dentystycznych powołuje się komisję egzaminacyjną przy Komisariacie Rządu na m. st. Warszawę.

§ 2. W skład komisji egzaminacyjnej wchodzi: delegat Ministra Opieki Społecznej jako przewodniczący, oraz dwaj członkowie, mianowani przez Ministra Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 3. Program egzaminu obejmuje następujące przedmioty:

- a) anatomię jamy ustnej i zębów,
- b) fizjologię jamy ustnej,
- c) patologię ogólną i anatomię patologiczną jamy ustnej,
- d) choroby zębów, ich leczenie i usuwanie,
- e) technikę dentystyczną.

§ 4. Egzamin dla techników dentystycznych odbędzie się w dwóch terminach:

- a) w terminie pierwszym — dnia 2 lipca 1937 r.,
- b) w terminie drugim — dnia 2 września 1937 r.

§ 5. Opłata egzaminacyjna wynosi zł 60. W razie powtórnego składania egzaminu opłata powyższa powinna być uiszczona ponownie.

§ 6. Do egzaminu na uprawnionych techników dentystycznych dopuszczeni będą w terminach określonych w § 4 ci technicy dentystyczni, którzy otrzymali zezwolenie na samodzielne wykonywanie czynności techniczno-dentystycznych po dniu 15 czerwca 1935 r.

§ 7. Podania o dopuszczenie do egzaminu wraz z opłatą egzaminacyjną należy składać do Ministerstwa Opieki Społecznej.

§ 8. Technicy dentystyczni, którzy nie złożą egzaminu z wynikiem pomyślnym w terminie pierwszym, będą mieli prawo przystąpienia do egzaminu w terminie drugim, jako ostatecznym.

§ 9. Technicy dentystyczni, którzy złożą egzamin z wynikiem pomyślnym, otrzymają zaświadczenie Ministerstwa Opieki Społecznej o uzyskaniu przez nich tytułu „uprawnionego technika dentystycznego” oraz uprawnień do wykonywania czynności w ramach postanowień określonych w art. 17 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10 czerwca 1927 r. o wykonywaniu praktyki dentystycznej.

§ 10. Szczegółowe przepisy o sposobie urzędowania komisji egzaminacyjnej, sposobie egzaminowania, ocenie wyników egzaminów i wynagrodzeniu osób wchodzących w skład komisji, określi instrukcja wydana przez Ministra Opieki Społecznej.

§ 11. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Opieki Społecznej:

(—) *Marian Zyndram Kościółkowski*

125.

ZARZĄDZENIE

MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 23 kwietnia 1937 r. Nr Zn. 1a/23-7

w sprawie organizacji Instytutu Higieny Psychicznej w Państwowym Zakładzie Higieny.

Na podstawie art. 6 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10 czerwca 1927 r. o Państwowym Zakładzie Higieny (Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr 45, poz. 336) Instytut Higieny Psychicznej, istniejący na podstawie zarządzenia z dnia 17 lipca 1935 r. (Nr Bd. 10/47-5), przekształcam z dniem 1 maja 1937 r. na dział Państwowego Zakładu Higieny pod nazwą „Instytut Higieny Psychicznej”.

Zakres czynności Instytutu Higieny Psychicznej obejmuje:

- 1) prowadzenie badań naukowych w zakresie higieny psychicznej ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień: dziedziczności, zapobiegania zaburzeniom psychicznym i ich zwalczania w stadiach początkowych,
- 2) prowadzenie ośrodków doświadczalnych i obserwacyjnych,
- 3) prace instruktorskie.

Minister:

(—) *M. Zyndram Kościółkowski*

OKÓLNIK Nr 21/37

MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 25 marca 1937 r. Nr Zn. 3c/20-6.

w sprawie rejestracji kalectw u dzieci.

Do

*Panów wojewodów, komisarza rządu
na m. st. Warszawę i starostów.*

Pod opieką ośrodków zdrowia pozostaje znaczna liczba osób, które z powodu wad rozwojowych lub nabytych wskutek przebycia pewnych schorzeń albo urazu stały się kalekami lub są zagrożone kalectwem. Zapewnienie tego rodzaju osobom, zwłaszcza zaś dzieciom, odpowiedniej opieki i pomocy lekarskiej może często zapobiec kalectwu lub przywrócić utracone zdolności, albo wreszcie zmniejszyć zakres ujemnych skutków kalectwa. Ze względów społecznych ma to duże znaczenie.

Wobec powyższego Ministerstwo Opieki Społecznej zarządza, aby lekarze Ośrodków Zdrowia przy wykonywaniu swych bezpośrednich zadań również zwracali uwagę na to, czy wśród osób pozostających pod opieką ośrodków zdrowia są dzieci dotknięte lub zagrożone wszelkiego rodzaju kalectwem i rejestrowali je. Rejestracja taka dotyczy dzieci do lat 15 i powinna być wykonywana na specjalnych kartach zgłoszenia według załączonego wzoru (załącznik nr 2).

Rejestracja powinna być rozpoczęta dnia 1 lipca 1937 r. Co roku do sprawozdań ośrodków zdrowia należy dołączać karty zgłoszenia kalectw wykrytych w tym okresie, podając w uwagach do sprawozdań ośrodków zdrowia liczbę kalectw zarejestrowanych w ciągu roku sprawozdawczego.

Lekarze ośrodków zdrowia w związku z powyższą rejestracją powinni dołożyć wszelkich możliwych starań, zmierzających do zapewnienia kalekom zarejestrowanym właściwej pomocy i opieki lekarskiej.

Przy rejestrowaniu kalectw lekarze powinni się posilkować załączoną instrukcją (załącznik nr 1).

Podsekretarz Stanu

(—) Dr. E. Piestrzyński

2 zał.

INSTRUKCJA

dla lekarzy w sprawie rejestrowania kalectw.

§ 1.

Rejestracji podlegają dzieci do lat 15 dotknięte kalectwami:

- I. ruchu,
- II. wzroku,
- III. słuchu,
- IV. mowy,
- V. innego rodzaju.

§ 2.

Kalectwo ruchu.

1. Określenie kalectwa.

Za dotknięte kalectwem ruchu uważa się dziecko, które wykazuje niemożność władania pewną częścią lub częściami ciała, w szczególności kończynami lub ich odcinkami, względnie ograniczenie lub utrudnienie ruchu w nich albo zmniejszoną ich używalność.

2. Określenie stopnia kalectwa.

Stopień kalectwa określa się na podstawie:

- a) wywiadów (np. czy dana osoba potrzebuje stałej pomocy, nie może wykonywać pracy itp),
- b) badania zdolności ruchowej, przy tym badaniu uwzględnić należy nie tylko umiejscowienie właściwego kalectwa, lecz również wziąć pod uwagę i całość ruchów.

Do kategorii ciężkiego kalectwa zalicza się przypadki, w których zdolność do przestrzennego poruszania się jest zniesiona lub bardzo utrudniona; do kategorii średniego kalectwa — jeżeli niemożność ruchów występuje w kończynie całej lub jej najważniejszej części (ręka); do kategorii lekkiego kalectwa — jeżeli ograniczenie lub niemożność ruchów ogranicza się do małego lub mało ważnego odcinka. Należy przy tym postępować nie schematycznie, lecz uwzględnić istotną przeszkodę w ruchach i oceniać podług jej stopnia biorąc pod uwagę, że mniejsza zmiana może powodować czasem większe upośledzenie i odwrotnie.

3. Opis.

Opis kalectwa polega na krótkim wymienieniu istoty kalectwa, np. brak części kończyny lub zeszytywnienie stawu, niedowład lub porażenie, zwichnięcie, nieprawidłowe ustawienie, przykurcz, itp.

4. Tłó kalectwa może być:
- a) wrodzone — tutaj należą stany, które wystąpiły lub ujawniły się samorzutnie zaraz po urodzeniu lub w pierwszych dwóch latach życia,
  - b) nabyte z powodu:
    - aa) choroby (w miarę możności określić jakiej, np. gruźlica, krzywica, kiła, porażenie dziecięce itp.),
    - bb) urazu, nieszczęśliwego wypadku (określić jakiego).

5. Uwagi dodatkowe:

W rubryce tej należy podać, czy podług zdania badającego kalectwo postępuje, lub czy przyczyna kalectwa jest jeszcze czynna, np. gruźlica, albo też czy istnieją dane pozwalające liczyć na ustalenie się ostateczne sprawy.

§ 3.

Kalectwo wzroku.

1. Określenie kalectwa.

Za dotknięte lub zagrożone kalectwem wzroku uważa się dziecko, które obuocznie lub jednoocznie jest:

- a) ślepe zupełnie,
- b) ślepe praktycznie,
- c) niedowidzące.

2. Badanie i określenie stopnia kalectwa.

1) Stopień kalectwa wzroku określa się przez badanie siły wzroku każdego oka oddzielnie.

2) Jako „ślepe zupełnie“ uważa się oko, które nie spostrzega światła, tj. nie widzi różnicy przy zasłonięciu i odsłonięciu oka umieszczonego przed źródłem światła (okna, lampy), względnie nie spostrzega ruchów ręki przesuwanej tuż przed okiem zwróconym do światła.

3) Jako „ślepe praktycznie“ uważa się oko, które może policzyć palce najwyżej w odległości 1 metra. Do tego badania należy ustawić osobę tyłem do źródła światła (okna, lampy), a palce podawane do liczenia rozstawiać na ciemnym tle (okładce książki, ubraniu) na wprost źródła światła.

4) Jako „niedowidzące“ uważa się oko, które może liczyć palce najwyżej z oddalenia 5,0 m ($V = 0,10$).

Siłę wzroku w punktach 3) i 4) określa się bez pomocy szkieł korekcyjnych.

3. Opis kalectwa.

Lekarz powinien podać zmiany w narządzie wzroku (w każdym oku oddzielnie) dające się stwierdzić bez specjalistycznego badania, które, według jego zdania, są powodem kalectwa, np. brak gałki ocznej, zarośnięcie szpary powiekowej, bielmo rogówki, zmiany wewnątrzgałki ocznej.

4. Tłó kalectwa.

Należy podać, czy kalectwo jest: a) wrodzone lub b) nabyte.

Jako wrodzone należy traktować kalectwo istniejące od urodzenia i w tym przypadku podać przypuszczalne tło, np. wada rozwojowa, kiła wrodzona itp.

Przy kalectwie nabytym należy określić czas jego wystąpienia (w którym roku życia), okoliczności je powodujące, np. choroba przebyta (jaka), uraz (jaki) itp.

§4.

Kalectwo słuchu.

1. Określenie kalectwa.

Za dotknięte kalectwem słuchu uważa się dziecko, które obustronnie lub jednostronnie:

- a) jest głuche zupełnie,
- b) jest głuche praktycznie,
- c) niedosłyszcy.

2. Określenie stopnia kalectwa.

(1) Stopień kalectwa słuchu określa się przez badanie sprawności w każdym uchu oddzielnie. Jeden otwór ucha zatykamy przez ucisk palcem skrawka (tragus) muszli usznej, drugi otwór uszny skierowujemy wprost do źródła głosu (osoba mówiąca).

(2) Jako „głuche zupełnie“ uważa się ucho, jeśli nie słyszy mowy potocznej tuż przy uchu.

(3) Jako „głuche praktycznie“ uważa się ucho, jeśli nie słyszy wyrazów wymawianych zwykłym głosem, z odległości jednego metra.

(4) Jako „niedosłyszające“ uważa się ucho, jeśli nie może rozróżnić słów wypowiedzianych zwykłym głosem z odległości 5,0 m.

3. Opis kalectwa.

Należy podać zewnętrznie spostrzegalne zmiany (bez badania specjalistycznego), które mogą być powodem stwierdzonego kalectwa, np. zarośnięcie przewodu słuchowego, wyciek z ucha itp.

4. Tłó kalectwa — podobnie jak w §§ poprzednich.

§5.

Kalectwo mowy.

1. Określenie kalectwa.

Za dotknięte kalectwem mowy uważa się dziecko, które: nie mówi zupełnie lub mówi bardzo niewyraźnie i nie może się porozumieć.

2. Określenie stopnia kalectwa.

(1) Stopień wady wymowy określa się na podstawie:

- a) wywiadów w otoczeniu,
- b) badania próbnego mówienia (powtarzanie wyrazów i zdań).

(2) Jako dotknięte „niemotą zupełną” uważa się dziecko, które nie może wymawiać słów artykułowanych.

(3) Jako dotknięte „niemotą praktyczną” uważa się dziecko, którego mowy nie można zrozumieć.

(4) Jako „mówiące niewyraźnie” uważa się dziecko, które jąka się, bełkoce lub ma inne trudności w mówieniu.

3. Opis kalectwa.

Należy wyróżnić następujące kalectwa:

- a) jąkanie, b) bełkotanie, c) seplenienie, d) nosowanie.

4. Tytuł kalectwa — jak w §§ poprzednich.

§ 6.

Inne kalectwa.

Należy szczegółowo opisać i określić rodzaj i stopień takiego kalectwa.

7

Uwagi o stanie zdrowia badanego.

W tej rubryce karty rejestracyjnej należy odnotować spostrzeżenia dotyczące ogólnego stanu zdrowia badanego, w szczególności mogące mieć związek z kalectwem.

Ponadto należy podać krótkie dane o stanie umysłowym, o inteligencji badanego (uczy się, nie uczy się, sprawia wrażenie normalnie rozwiniętego, cofniętego w rozwoju umysłowym, nienormalnego zupełnie).

§ 8.

Wskazania lekarskie co do dalszego postępowania z badanym.

W rubryce dotyczącej wskazań lekarskich co do dalszego postępowania z badanym należy podać wnioski lekarskie dotyczące dalszego postępowania z badanym, np. co do potrzeby dalszych badań specjalistycznych, charakteru i miejsca leczenia lub tp.

§ 9.

Dane ogólne dotyczące kaleki.

Rubryki ogólne, jak nazwisko i imię, płeć, wyznanie, data i miejsce urodzenia, miejsce zamieszkania, należy wypełniać dokładnie stosownie do ich brzmienia.

W rubryce „źródło pokrycia kosztów leczenia” należy określić, czy kaleka posiada uprawnienia do korzystania ze świadczeń ze strony Ubezpieczeń Społecznych, innych instytucji lecznictwa zbiorowego (pomoc lekarska dla funkcjonariuszów państwowych lub samorządowych, kolejowych itp.), ze świadczeń gminy jako ubogi, względnie jeśli takich uprawnień nie posiada, należy podać nazwisko, imię i adres rodziców lub opiekunów, którzy te koszty mają pokryć.

Zał. 2 do o. Nr 21/37 M. O. S. z dn. 25.III. 37. Nr Zn 3c/20-6.

(Str. 1)

Karta zgłoszenia kalectwa

Nazwisko i imię		Data i miejsce urodzenia	
Dokładny adres		Płeć	Wyznanie
Uwagi o stanie zdrowia badanego			
Uwagi o stanie umysłowym			
Wskazania lekarskie co do dalszego postępowania z badanym		Źródło pokrycia kosztów leczenia	

(Str. 2).

Dane o kalectwie

Rodzaj kalectwa	Stopień	Opis kalectwa	Ilo kalectwa	
			wrodzone	nabyte
ruchu				
wzroku				
słuchu				
mowy				
inne				

..... dnia ..... 193... r.

.....
podpis lekarzaFormat A5 (148×210)
Papier pisarski półdrzewny, satynowany 180 gr.

127.

**PISMO OKÓLNE
MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ**

z dnia 23 kwietnia 1937 r. Nr Zn. 3c/17-7

w sprawie opłat pocztowych za przesyłki listowe wysyłane w związku z akcją zwalczania chorób zakaźnych.

Do

Urzędów wojewódzkich, komisariatu rządu na m. st. Warszawę, starostw, Państwowego Zakładu Higieny i jego filij.

Ministerstwo Opieki Społecznej podaje do wiadomości wyciąg z Dziennika Urzędowego Ministerstwa Poczty i Telegrafów z dnia 4 marca rb. Nr 4 poz. 8, zawierający przepisy w sprawie opłat pocztowych za przesyłki listowe wysyłane w związku z akcją zwalczania chorób zakaźnych i prosi o powiadomienie o tym zarządzeniu zarządów gminnych, lekarzy samorządowych, dyrektorów szpitali.

Dyrektor Departamentu:
(—)Dr J. Adamski

1 zał.

Załącznik do p. o. M. O. S. z dn. 23 IV. 1937
Nr Zn. 3c/17-7.

Zmiany w urzędowym Zbiorze przepisów służbowych.

§ 1. W urzędowym Zbiorze przepisów służbowych wprowadza się następujące zmiany:

1) w tomie 4 działu II (II. P. 4) pt. „Przepisy ruchu do ordynacji pocztowej — część ogólna”:

a) po § 18-a, wprowadzonym zarządzeniem Ministra Poczty i Telegrafów z dnia 24 września 1934 r. (Dz. Urz. M. P. i T. nr 19, poz. 88), dodaje się nowy § 18-b o następującym brzmieniu:

„§ 18-b. Opłaty pocztowe za przesyłki listowe, wysyłane w związku z akcją zwalczania chorób zakaźnych.

Przesyłki listowe, wysyłane w związku z akcją zwalczania chorób zakaźnych, opłaca się według następujących zasad:

1) Doniesienia o chorobach zakaźnych, przesyłane pod adresem zarządów gminnych, są na podstawie art. 24 ust. 1 lit. a) ustawy o poczcie, telegrafii i telefonii wolne od opłat pocztowych.

2) Korespondencję, wysyłaną w związku ze zwalczaniem chorób zakaźnych, do starostw i lekarzy komunalnych (miejskich, okręgowych i rejonowych), zarządy gminne opłacają przy nadaniu znaczkami urzędowymi.

3) Lekarze komunalni (miejscy, okręgowi i rejonowi) korespondencję do zarządów gminnych lub do powiatowej władzy administracji ogólnej, wysyłaną w związku z akcją zwalczania, opatrzonych napisem: „W wykonaniu ustawowego obowiązku” lub „Na wezwanie urzędowe”. Opłaty za tego rodzaju korespondencję uiszczają przy odbiorze zarządy gminne względnie starostwa znaczkami urzędowymi — zgodnie z postanowieniami § 2 ust. 1 lit. b i ust. 2, oraz § 5 ust. 2 i § 6 rozporządzenia z dnia 22 lipca 1933 roku o urzędowych przesyłkach listowych (Dz. Urz. M. P. i T. z 1933 r. nr 18, poz. 74 i Dz. Urz. M. P. i T. z 1934 r. nr 14, poz. 66).

4) Listy z materiałem zakaźnym, wysyłane przez lekarzy powiatowych, jako organa starostwa, i przez lekarzy komunalnych (miejskich, okręgowych i rejonowych), jako organa sanitarne gminy, są opłacane przez starostwa lub zarządy gminne znaczkami urzędowymi przy nadaniu.

5) Szpitale państwowe lub komunalne mogą materiał zakaźny wysyłać do zbadania w listach zwykłych z napisem: „W wykonaniu ustawowego obowiązku”, lecz tylko pod adresem Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie, lub jego filij w Katowicach (Śląski Zakład Higieny), we Lwowie, Łodzi, Wilnie, Lublinie i Toruniu. Opłaty pocztowe za te przesyłki listowe uiszcza przy odbiorze Państwowy Zakład Higieny lub jego filie znaczkami urzędowymi. Listy z materiałem zakaźnym, wysyłane do innych zakładów i pracowni analitycznych, podlegają normalnym opłatom taryfowym.

6) Listy Państwowego Zakładu Higieny i jego filij z wynikiem badania lub z naczyńkami albo próbkami do pobierania materiału zakaźnego, lub też ze specjalnymi kopertami do przesyłania tego materiału do zbadania, są opłacane przy nadaniu znaczkami urzędowymi.

7) Listy z wynikiem badania lub ze zwracanymi naczyńkami i próbkami, wysyłane przez inne zakłady i pracownie analityczne, aniżeli Państwowy Zakład Higieny i jego filie, pod adresem szpitali państwowych lub komunalnych, albo też pod adresem prywatnych lekarzy lub prywatnych zakładów leczniczych, podlegają normalnym opłatom taryfowym.

8) W przypadku nadesłania przez starostwa albo zarządy gminne lub ich organa sanitarne (lekarzy powiatowych lub lekarzy komunalnych tj. miejskich, okręgowych albo rejonowych) materiału zakaźnego do zbadania do innego zakładu lub pracowni analitycznej (np. miejskie pracownie badania żywności itp.), zakłady te lub

pracownie mogą wynik badania i zwracane naczynka i próbki wysyłać pod adresem danego starostwa lub zarządu gminnego, lub też ich organów sanitarnych w listach zwykłych z napisem: „Na wezwanie urzędowe”. Opłaty pocztowe za te przesyłki listowe uiszczają przy odbiorze starostwa względnie zarządy gminne znaczkami urzędowymi.

128.

PISMO OKÓLNE

MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 28 kwietnia 1937 roku Nr Zn. 3/e9-7

w sprawie używania kapsułek samootwierających się.

Do

*Urzędów wojewódzkich, komisariatu
rządu na m. st. Warszawę i starostw.*

Przepisy § 17 rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 29 marca 1934 r. o określeniu cen aptecznych (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 522) zabraniają otwierania kapsułek papierowych przez dmuchanie ustami.

Podczas lustracji aptek zostało stwierdzone, że w wykonaniu tego przepisu jedne apteki stosują do przygotowania proszków kapsułki papierowe samootwierające się, inne mają specjalne dmuchawki mechaniczne, które jednak przeważnie nie są używane, wreszcie są apteki, które nie stosują się w ogóle do tych postanowień.

Wobec powyższego Ministerstwo Opieki Społecznej prosi o zwrócenie się do aptek, by przy sporządzaniu proszków w kapsułkach papierowych używały wyłącznie kapsułek samootwierających się, jako najpraktyczniejszych i najhigienicznych.

Inspektorzy farmaceutyczni w czasie lustracji aptek powinni zwracać szczególną uwagę na sposób przygotowywania proszków w kapsułkach papierowych.

Dyrektor Departamentu:

(—) *Dr J. Adamski*

VI. Sprawy ogólnoadministracyjne.

129.

OKÓLNIK Nr 20/37

MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 26 kwietnia 1937 r. Nr Or. 3/1-7

w sprawie urlopów.

Do Panów:

Podsekretarzy Stanu, dyrektorów departamentów i równorzędnych, dyrektorów i kierowników urzędów i zakładów podległych.

W sprawie udzielania urlopów wypoczynkowych, okolicznościowych i zdrowotnych zarządzam, co następuje:

I. WŁADZE POWOŁANE DO UDZIELANIA URLOPÓW:

a. Urlopy dyrektorów departamentów i równorzędnych w Zarządzie Centralnym.

Minister Opieki Społecznej udziela urlopów dyrektorom departamentów i równorzędnym (dyrektorowi Gabinetu Ministra, dyrektorowi Biura Personalnego, naczelnikowi Wydziału Zatrudnienia i Migracji).

b. Urlopy kierowników urzędów i zakładów bezpośrednio podległych Ministerstwu.

Podsekretarze Stanu udzielają urlopów na wniosek dyrektora Biura Personalnego, przedstawiony w porozumieniu z zainteresowanymi dyrektorami departamentów lub równorzędnymi: prezesowi Trybunału dla Spraw Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu, dyrektorowi Państwowego Zakładu Higieny, okręgowym inspektorom pracy, dyrektorom Państwowych Zakładów Zdrojowych, dyrektorom Państwowych Szpitali dla psychicznie chorych w Tworkach i Wilnie, dyrektorom Państwowych Zakładów leczniczych w Świacku i Gościejewie.

c. Urlopy funkcjonariuszów Zarządu Centralnego.

Dyrektor Biura Personalnego, w porozumieniu z dyrektorami departamentów i równorzędnymi, udziela urlopów funkcjonariuszom Zarządu Centralnego, poza wymienionymi w p. Ia.

d. Urlopy funkcjonariuszów urzędów i zakładów bezpośrednio i pośrednio podległych Ministerstwu.

Prezes Trybunału dla Spraw Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu, dyrektor Państwowego Zakładu Higieny, okręgowi inspektorzy pracy, dyrektorzy państwowych zakładów zdrojowych, dyrektorzy państwowych szpitali dla psychicznie chorych w Tworkach i Wilnie i dyrektorzy państwowych zakładów leczniczych w Świacku i Gościejewie — udzielają urlopów wszystkim podległym sobie funkcjonariuszom.

II. URLOPY WYPOCZYNKOWE:

a. Prawo do urlopu.

Do korzystania z urlopu wypoczynkowego jest uprawniony każdy urzędnik, praktykant oraz funkcjonariusz niższy, który przesłużył przynajmniej rok w służbie państwowej (art. 36 ustawy o państwowej służbie cywilnej), o ile nie zachodzą ważne przeszkody służbowe.

Pracownikom kontraktowym przysługuje prawo do korzystania z urlopów wypoczynkowych na tych samych zasadach i w wymiarze, jak urzędnikom i funkcjonariuszom niższym.

b. Wymiar urlopu.

Wymiar urlopu dla wypoczynku szczegółowo określa art. 36 i 105 ustawy o państwowej służbie cywilnej.

Przy udzielaniu urlopów wypoczynkowych należy brać pod uwagę okresy służby w polskich formacjach wojskowych, w niepodległościowych organizacjach wojskowych i w wojsku polskim na równi z latami, zaliczalnymi do czasu służby w rozumieniu art. IV ustawy o państwowej służbie cywilnej. Wykaz formacyj i organizacji wojskowych, uznanych przez Państwo, zawiera rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 19 stycznia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 9, poz. 72), uzupełnione rozporządzeniem z dnia 13 października 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr 75, poz. 568).

Od wymiaru urlopu wypoczynkowego należy odliczać czas spędzony na tzw. konwojenturach. Mogą być również odliczone od wymiaru urlopu wypoczynkowego wszystkie urlopy, udzielone funkcjonariuszowi lub pracownikowi kontraktowemu, z wyjątkiem krótkich urlopów, udzielonych dla załatwienia ważnych spraw osobistych, rodzinnych, majątkowych, nie przenoszonych jednorazowo dni trzech.

c. Terminy urlopów.

Urlopów wypoczynkowych należy udzielać równomiernie w terminach od 1 maja do 1 paź-

dziennika tak, aby prace poszczególnych urzędów i zakładów nie uległy zahamowaniu.

Plan urlopów powinien uwzględniać racjonalne ułożenie zastępstw. Udzielanie urlopów w pozostałych miesiącach, jak również urlopy częściowe mogą być udzielane na prośbę funkcjonariusza lub z ważnych względów służbowych.

Przenoszenie urlopów na rok następny dopuszczalne jest tylko z ważnych względów służbowych.

W zakładach zdrojowych nie obowiązują terminy wyżej podane.

d. Plan urlopów.

W okresie od 1 maja do 1 października urlopy wypoczynkowe udzielane są na podstawie planu urlopów.

W Zarządzie Centralnym departamenty przesyłają plany urlopów według załączonego wzoru, do Biura Personalnego celem zatwierdzenia, do dnia 15 kwietnia każdego roku.

Takie same plany sporządzane są przez inne władze, uprawnione do udzielania urlopów.

Plany urlopów służą jednocześnie jako ewidencja wykorzystanych i niewykorzystanych urlopów wypoczynkowych. W rubryce 11 planu należy notować wszelkie zmiany i urlopy niewykorzystane.

Przesunięcia w planie urlopów mogą być stosowane tylko z ważnych względów służbowych i wymagają zgody władz, powołanych do udzielenia urlopu.

Urzędy i zakłady, bezpośrednio podległe Ministerstwu, nadsyłają do Biura Personalnego, w terminie do dnia 15 kwietnia każdego roku, jedynie zawiadomienie o terminie proponowanego urlopu wypoczynkowego kierowników urzędów i zakładów bezpośrednio podległych Ministerstwu z podaniem osoby zastępującej. Zawiadomienie o urlopie w roku 1937 należy przesłać Ministerstwu do dnia 15 maja br.

O wyrażeniu zgody na urlopy kierowników — urzędy i zakłady będą powiadamiane specjalnymi pismami.

III. URLOPY OKOLICZNOŚCIOWE.

Urzędnikowi, funkcjonariuszowi niższemu oraz pracownikowi kontraktowemu może być udzielony urlop dla załatwienia spraw osobistych, rodzinnych, majątkowych (np. na zjazdy, święta itp.) (artykuł 38 ustawy o państwowej służbie cywilnej). Urlop okolicznościowy dłuższy, niż dni 3 wymaga zgody Ministerstwa (Biuro Personalne), krótszy zaś może być udzielony funkcjonariuszom Zarządu Centralnego przez dyrektorów departamentów i równorzędnych, funkcjonariuszom urzędów i zakładów bezpośrednio i pośrednio podległych — przez dyrektorów i kierowników tych urzędów i zakładów.

Załącznik do o. Nr 20/37 M O.S. z dn. 26.IV. 1937. Nr Or. 3/1—7.

DEPARTAMENT:

P l a n u r l o p ó w

ROK:

Nazwisko i imię	Tytuł służbowy	Data wstąpienia do służby państwowej	Liczba lat służby wojsk. i w organiz. niepodległ.	Razem lat	Przystępujący urlop (liczba tygodni)	Termin wykorzystania urlopu w roku poprzednim	Proponowany urlop		Nazwisko zastępcy w czasie urlopu	Adnotacje Biura Personalnego
							od — do	liczba tygodni i dni		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

Format A3 składany (279 X 420 mm).
Papier pisarski, półdrzewny, satynowany 70 gr.

W Ministerstwie Opieki Społecznej — rubryki 3, 4, 5, 6 i 11 wypełnia Biuro Personalne.

W nagłych wypadkach kierownicy urzędów i zakładów mogą korzystać z urlopu okolicznościowego bez zezwolenia władz, powołanych do udzielania urlopów, należy jednak natychmiast powiadomić o tym właściwe władze.

IV. URLOPY ZDROWOTNE.

Funkcjonariusz państwowy, zgodnie z art. 38 ustawy o państwowej służbie cywilnej, może otrzymać urlop dla poratowania zdrowia.

Kierownicy urzędów i zakładów bezpośrednio podległych Ministerstwu mają prawo do udzielania powyższych urlopów w wymiarze do 4 tygodni, przysyłając do Ministerstwa zawiadomienie o przyznaniu urlopu oraz świadectwo lekarskie. Udzielenie dłuższego urlopu wymaga zgody Ministerstwa. O ile lekarz zalecił urlop dłuższy, niż 4 tygodnie, a stan zdrowia funkcjonariusza wymaga natychmiastowego udzielenia urlopu zdrowotnego, należy mu udzielić w razie 4 tygodnie, zwracając się równocześnie do Ministerstwa o przedłużenie tego urlopu.

Jednocześnie uchyla się poprzednie okólniki w sprawie urlopów.

Zarządzenie niniejsze nie dotyczy urlopów funkcjonariuszów resortu Ministerstwa Opieki Społecznej w urzędach administracji ogólnej i w zakładach, podległych tym urzędom.

Minister:

(—) *M. Zyndram Kościalkowski*

1 zał. (na str. 336)

130.

OKÓLNIAK Nr 22/37

MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 30 kwietnia 1937 r. Nr Bd. 1/18-7

w sprawie wykonywania budżetu na okres 1937/38.

Do

Pańów dyrektorów departamentów i im równorzędnych w Ministerstwie Opieki Społecznej, dyrektorów i kierowników urzędów i zakładów podległych.

W związku z wejściem w życie ustawy skarbowej z dnia 29 marca 1937 r. na okres od dnia 1 kwietnia 1937 r. do dnia 31 marca 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 147) zarządzam, aby przy wykonywaniu budżetu Ministerstwa Opieki Społecznej przestrzegane były ściśle postanowienia, zawarte w tej ustawie skarbowej.

Jednocześnie przypominam o konieczności bezwzględного stosowania przepisów okólnika Nr 54/36 z dnia 14 października 1936 r. Nr Bd. 1/45-6 w sprawie zasad wykonywania budżetu i prowadzenia gospodarki finansowej.

Minister:

(—) *Marian Zyndram Kościalkowski*

131.

PISMO OKÓLNE

MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 28 kwietnia 1937 r. Nr Bd. 1/16-7

w sprawie zryczałtowania opłat manipulacyjnych.

Do

Pańów dyrektorów i kierowników urzędów i zakładów podległych.

Ministerstwo Opieki Społecznej podaje do wiadomości i stosowania pismo okólne Ministerstwa Skarbu z dnia 20 kwietnia 1937 r. L. D. III 5737/4/37 w sprawie wyżej zaznaczonej.

Dyrektor Gabinetu:

(—) *Z. Dworzańczyk*

1 zał.

Zał. do p. o. M. O. S. z dn. 28.IV. 1937 r.
Nr Bd 1/16-7.

Warszawa, dnia 20 kwietnia 1937 r.

MINISTERSTWO SKARBU

L. D. III. 5737/4/37.

Zryczałtowanie opłat manipulacyjnych.

Do

wszystkich izb skarbowych urzędu wojewódzkiego śląskiego, (Wydział Skarbowy) w Katowicach oraz wszystkich dyrekcji ceł.

Wobec zryczałtowania opłat manipulacyjnych od obrotów na kontach czekowych w Pocztovej Kasie Oszczędności organów skarbowych, a mianowicie i kas urzędów skarbowych (urzędów opłat stemplowych, urzędów celnych) Izb Skarbowych, dyrekcji ceł oraz Centralnej Księgowości Ministerstwa Skarbu, Pocztowa Kasa Oszczędności zaprzestała pobierać z dniem 15 kwietnia br. opłaty manipulacyjne od wypłat uskutecznionych z kont czekowych wymienionych wyżej organów skarbowych za pomocą przekazów czekowych.

W związku z tym Ministerstwo Skarbu wyjaśnia, że przy przekazywaniu należności przekazami czekowymi również osobom i instytucjom prywatnym nie należy dokonywać potrąceń z tytułu opłat manipulacyjnych. Opłaty manipulacyjne potrącać przy zleceniach wypłaty realizowanych od dnia 15 bm. do dnia otrzymania niniejszego zarządzenia podlegają zarachowaniu na wznowienie tych sum, z których nastąpiło asygnowanie.

Celem wyodrębnienia objętych ryczałtem wpłat tzw. „urzędowych” jak np. wpłat poborców specjalnych, wpłat na wznowienie kredytu, wpłat z tytułu zwrotu zaliczek udzielonych urzędom lub urzędnikom na wykonywanie czynności urzędowych itp., od innych wpłat dokonywanych przez osoby i instytucje prywatne z tytułu należności podatkowych itp. na podstawie zielonych blankietów nadawczych, Ministerstwo Skarbu ustaliło w porozumieniu z Pocztową Kasą Oszczędności odmienne rozdzaje blankietów nadawczych w kolorze pomarańczowym zaopatrzoną nadrukiem „opłatę pobiera P. K. O.”, a mianowicie:

- 1) blankiety wzór 786. Rach. 13 do § 28 przepisów dla władz przeznaczonych li tylko dla wpłat należności podatkowych ściągniętych przez sekwestratorów skarbowych. Zauważa się, że wpłaty sum wyegzekwowanych przez sekwestratorów na rzecz wierzycieli obcych, jak Fundusz Pracy, Ubezpieczalnia itp. będą nadal dokonywane na podstawie dotychczasowych, a podlegających opłacie manipulacyjnej blankietów nadawczych,
- 2) blankiety M. Sk. Nr. 391 Egz. 32 do § 77 instr. przeznaczone dla innych wpłat o charakterze urzędowym, jak np.:
  - a) dla wpłat dokonywanych przez władze (urzędy, zakłady) państwowe działających w charakterze specjalnych poborców oraz wpłat innych poborców, jak np. notariuszów, komorników itp. dla wpłat z tytułu wznowień kredytów z tytułu zwrotu zaliczek, udzielonych urzędom lub urzędnikom na wykonywanie czynności urzędowych itp.,
  - b) dla wpłat nadwyżek kasowych kas urzędów skarbowych (urzędów opłat stemplowych urzędów celnych),
  - c) dla wpłat podatku gruntowego, które będą dokonywane przez gminy miejskie i wiejskie w myśl mającego się ukazać w najbliższym czasie rozporządzenia o wymiarze i poborze podatku gruntowego (okólnik z dnia 8 b. m. L. D. III. 5219/4/37).

Zapas omawianych wyżej blankietów nadawczych dostarczony zostanie Izdom Skarbowym przez Pocztową Kasę Oszczędności.

Z zapasu tego mają Izby Skarbowe wydzielić odpowiednią rezerwę, resztę zaś rozdzielić o ile chodzi o blankiety wymienione w p. 1 pomiędzy podległe urzędy skarbowe, blankiety zaś wymienione w p. 2 pomiędzy:

- x) władze II instancji (Dyr. Cel), celem dalszego rozprowadzenia do władz (urzędów, zakładów) I instancji,
- y) urzędy skarbowe celem rozprowadzenia do gmin miejskich i wiejskich z pozostawieniem rezerwy na ewent. nagłe zapotrzebowania znajdujących się w okręgu władz (urzędów, zakładów) I-ej instancji.

Zarazem podkreśla się z naciskiem, że za pomocą omawianych blankietów nadawczych mogą być dokonywane wpłaty li tylko o charakterze urzędowym i w razie ujawnienia, że za blankietem takim dokonano innej wpłaty jak na przykład należności podatkowej itp. należy wyciągnąć z tego odpowiednie konsekwencje.

W związku z powyższym zarządzeniem tracą moc obowiązującą okólniki z dnia 29 sierpnia 1934 r. L. D. III. 14195/3/34 z dn. 6 października 1934 r. L. D. III. 16392/3/34 oraz okólnik z dn. 9 kwietnia 1936 r. L. D. III. 4904/3/36, lecz tylko w części dotyczącej opłat manipulacyjnych.

Przy przekazywaniu różnych należności należy mieć na uwadze postanowienia §§ 19 i 25 przepisów rachunkowo - kasowych dla władz i urzędów państwowych. Zwraca się również uwagę na postanowienia p. 3 i 4 § 33 przepisów dla kas urzędów skarbowych w sprawie wpłacania nadwyżek kasowych przez kasy urzędów skarbowych, a w szczególności w sprawie wpłacania tych nadwyżek przez kasy typu B, które mogą je wpłacać zarówno do urzędu pocztowego na własne konto w P. K. O. lub do miejscowej kasy typu A zależnie od lokalnych warunków i dogodności.

W końcu Ministerstwo Skarbu poleca stosowanie nadal w jak najszerszej mierze obrotów przelewowych z konta na konto.

Dyrektor Departamentu:
(—) Nowak

132.

PISMO OKÓLNE

MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 28 kwietnia 1937 r. Nr Bd 1/17-7

w sprawie wartości depozytowej obligacji 4% pożyczki konsolidacyjnej.

Do

Panów dyrektorów i kierowników urzędów, zakładów i instytucyj podległych i nadzorczych.

Ministerstwo Opieki Społecznej podaje do wiadomości i stosowania pismo okólne Ministerstwa Skarbu z dnia 14 kwietnia 1937 r. L. D. II. 9821/1/37 w sprawie zmiany wartości depozytowej (wadialnej i kaucyjnej) obligacji 4% pożyczki konsolidacyjnej, określonej w okólniku Ministerstwa Skarbu z dnia 5 listopada 1936 r. L. D. II. 27628/1/36 (Dz. Urzęd. M. O. S. Nr 22, str. 631).

Dyrektor Gabinetu:
(—) Z. Dworzańczyk

1 zał.

Załącznik do p. o. M. O. S. z dn. 28.IV.
1937 r. Nr Bd. 1/17-7.

133.

MINISTERSTWO SKARBU

L. D. II. 9821/1/37.

Do

Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej, Biura Sejmu i Senatu, Najwyższej Izby Kontroli, Prezydium Rady Ministrów i wszystkich ministerstw

w miejscu

Wartość depozytową (wadialną i kaucyjną) obligacji 4% Pożyczki Konsolidacyjnej, oznaczoną w okólniku Ministerstwa Skarbu z dnia 5 listopada 1936 r. L. D. II. 27628/1/36 na złotych 55 za 100 złotych wartości imiennej, niniejszym ustala się na złotych 60 (sześćdziesiąt) za 100 złotych wartości imiennej.

Dyrektor Departamentu:

(—) *W. Domaniewski*

PISMO OKÓLNE

MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 30 kwietnia 1937 r. Nr Or. 3/1-7

w sprawie obchodu rocznicy ustanowienia samodzielnej Armii Polskiej we Francji.

Do

Panów dyrektorów departamentów i równorzędnych w Ministerstwie Opieki Społecznej, dyrektorów i kierowników urzędów i zakładów podległych, instytucyj ubezpieczeń społecznych oraz biur Funduszu Pracy.

Federacja Polskich Związków Obrońców Ojczyzny organizuje w dniach 4—6 czerwca br. w Warszawie uroczystości ku uczczeniu 20-jej rocznicy podpisania przez Prezydenta Rzeczypospolitej Francuskiej — dekretu, ustanawiającego samodzielną Armię Polską we Francji.

W związku z powyższym, Ministerstwo Opieki Społecznej prosi Panów o udzielenie, w granicach możliwości służbowych, urlopów, na czas od dnia 3 do 7 czerwca br., tym funkcjonariuszom, którzy, jako b. żołnierze Armii Polskiej we Francji, pragną wziąć udział w organizowanych uroczystościach.

Dyrektor Biura Personalnego:

(—) *Stanisław Trella*

KOMUNIKAT

134.

ZMIANY PERSONALNE

w Zarządzie Centralnym Ministerstwa Opieki Społecznej, w urzędach i zakładach podległych.

Przyjęci:

Dr **Kazimierz Lachowicz** — z dn. 1.V. 1937 r. w charakterze pracownika kontraktowego do P. Z. H.

Dr **Antoni Cwiakała** — z dn. 1.IV. 1937 r. w charakterze kontraktowego asystenta do P. Z. H.

Dr **Borys Boczarow** — z dn. 1.IV. 1937 r. w charakterze kontr. asystenta do filii P. Z. H. w Gdyni.

Janina Ostrowska — z dn. 1.IV. 1937 r. w charakterze prac. kontr. do P. Z. H.

Eugenia Lechówna — z dn. 1.IV. 1937 r. w charakterze kontr. pom. technicznego do P. Z. H.

Jadwiga Zwierzyńska — z dn. 1.IV. 1937 r. w charakterze kontr. pom. kancel. do P. Z. H.

Maria Tuszyńska — z dn. 1.IV. 1937 r. w charakterze prac. kontr. do filii P. Z. H. w Gdyni.

Zofia Sosińska — z dn. 1.IV. 1937 r. w charakterze kontr. technika laboratoryjnego do filii P. Z. H. w Gdyni.

Stanisława Malutówna — z dn. 15.IV. 1937 r. w charakterze kontr. pom. kancel. do 49 obwodu Inspekcji Pracy w Chorzowie.

Dr **Stanisław Sydor** — z dn. 1.V. 1937 r. w charakterze kontr. referendarza do urzędu wojewódzkiego lubelskiego.

Brunon Borzestowski — z dn. 13.IV. 1937 r. w charakterze kontr. sekr. administr. do Wyższego Urzędu Ubezpieczeń w Toruniu.

Ksawery Stempkowski — z dn. 1.V. 1937 r. w charakterze prow. sekr. administr. do Zarządu Centralnego M. O. S.

Zmiany:

(przeniesienia na inne miejsce służbowe, zmiana charakteru stosunku służbowego).

Dr **Stanisław Pieczuł**, kontr. lek. pow. starostwa powiat. w Brasławiu, przeniesiony na stanowisko kontr. lek. pow. starostwa pow. w Stołpcach.

Dr Czesław Przyborowski, kontr. lek. pow. starostwa powiat. w Stołpcach, przeniesiony na stanowisko kontr. lek. pow. starostwa powiat. w Wołkowysku.

Dr Kamil Niedźwiałowski, kontr. lek. pow. starostwa powiat. w Białymstoku, przeniesiony na stanowisko lek. pow. starostwa powiat. w Bielsku Podlaskim.

Dr Bolesław Drzewiecki, prow. lek. pow. starostwa powiatowego w Tucholi, przeniesiony na stanowisko prow. lek. pow. starostwa powiat. w Tczewie.

Dr Józef Jakóbkiewicz, kontr. asystent P. Z. H. w Warszawie — z dn. 1.IV. 1937 r. przeniesiony do filii P. Z. H. w Gdyni.

Mgr farm. Tadeusz Najder, prow. inspektor wydziału pracy, opieki i zdrowia tarnopolskiego urzędu wojewódzkiego — z dn. 26.IV. 1937 r. przeniesiony na stanowisko prow. inspektora w wydziale pracy, opieki i zdrowia stanisławowskiego urzędu wojewódzkiego.

Marię Sieńko, kontr. ref. I okręgu inspekcji pracy w Warszawie — z dn. 1.V. 1937 r. przeniesiono do inspekcji pracy XII okręgu w Wilnie i powierzono pełnienie obowiązków podinspektora pracy.

Robert Barra, kontr. podrefer. Wyższego Urzędu Ubezpiecz. w Toruniu — z dn. 1.V. 1937 r. przeniesiony do Zarządu Centralnego M. O. S.

Irena Udałow, kontr. referendarz P. Z. H. w Warszawie — z dn. 1.V. 1937 r. przeniesiona do Zarządu Centralnego M. O. S. na stanowisko kontr. referendarza.

Dr Jerzy Morzycki, kontr. kierownik filii P. Z. H. w Poznaniu — z dn. 1.V. 1937 r. mianowany prow. kierownikiem tejże filii.

Kazimierz Gumkowski, kontr. kierownik kancel. P. Z. H. — z dn. 1.V. 1937 r. mianowany prow. podreferendarzem.

Ryszard Gläser, prac. kontr. Państwowego Szpitala dla chorych psychicznie w Tworkach — z dn. 1.V. 1937 r. mianowany prow. sekr. rachunk.

Janusz Kossowski, prac. kontr. Państwowego Szpitala dla chorych psychicznie w Tworkach — z dn. 1.V. 1937 r. mianowany prow. sekr. administr.

Witold Miłowicz, prac. kontr. Inspekcji pracy V okręgu w Lublinie — z dn. 1.V. 1937 r. mianowany prow. referendarzem.

Zwolnieni, przeniesieni w stan spoczynku, zmarli.

Dr Stanisław Pindelski, lek. pow. starostwa powiat. w Dobromilu — zmarł dn. 12.IV. 1937 r.

Zmiany na stanowiskach kierowniczych w instytucjach ubezpieczeń społecznych.

Kucharski Feliks — zwolniony z dniem 1 kwietnia 1937 r. ze stanowiska dyrektora Ubezpieczalni Społecznej w Kutnie.

Jabłoński Zenon — zaangażowany z dniem 1 maja 1937 r. na stanowisko p. o. dyrektora Ubezpieczalni Społecznej w Kutnie.

Dr Mróz Edward — zaangażowany z dniem 1 maja 1937 r. na stanowisko p. o. lekarza naczelnego Ubezpieczalni Społecznej w Chrzanowie.

Dr Józga Teofil — zaangażowany z dniem 1 maja 1937 r. na stanowisko p. o. lekarza naczelnego Ubezpieczalni Społecznej w Lesznie.

Dr Kossobudzki Czesław — zaangażowany z dniem 1 maja 1937 r. na stanowisko p. o. lekarza naczelnego Ubezpieczalni Społecznej w Tarnowie.

ZAMÓWIENIA I WPLATY NALEŻY KIEROWAĆ POD ADRESEM
MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ, WARSZAWA, UL. DŁUGA 38/40.

NAKLADEM MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ

TŁOCZONO CZCIONKAMI DRUKARNI PAŃSTWOWEJ, MIODOWA 22, Nr 90335.
